

ภาคผนวก ก

แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างประกอบวิทยานิพนธ์
เรื่องผู้หญิงในกลุ่มพัฒนาชุมชนกับการจัดการสิ่งแวดล้อม: ศึกษากรณีชุมชนตะโหมด
ตำบลตะโหมด อำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง

.....

1. ผู้ให้สัมภาษณ์มีความสะดวกในการให้ข้อมูลและร่วมโครงการวิจัยครั้งนี้หรือไม่
2. ข้อมูลบุคคลของผู้ให้สัมภาษณ์ เช่น ชื่อ สกุล อายุ การศึกษา อาชีพ สถานภาพสมรส ประวัติครอบครัว เป็นต้น
3. ผู้ให้สัมภาษณ์สังกัดกลุ่มพัฒนาชุมชนใด บทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบใด
4. ถามเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของชุมชน เช่น สภาพพื้นที่โดยทั่วไปของชุมชน ทรัพยากรธรรมชาติ แหล่งน้ำ ป่าไม้ เป็นต้น
5. ถามเกี่ยวกับการเข้าร่วมจัดการสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ เช่น การทำธนาคารน้ำ การจัดทำป่าของชุมชน และกิจกรรมอื่นๆ ในรูปแบบใดบ้าง (เช่น การร่วมประชุม การร่วมบริจาคเงิน วัสดุอุปกรณ์ แรงงาน ความคิด การร่วมลงแรง การร่วมดำเนินการ ร่วมสนับสนุน หรือกระตุ้นให้บุคคลในครอบครัวเข้าร่วมกิจกรรม เป็นต้น)
6. ถามเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมทางสังคมของชุมชน เช่น การร่วมงานตามประเพณี เทศกาล วันสำคัญทางศาสนา และงานกิจกรรมของชุมชน ในรูปแบบใดบ้าง
7. ผู้ให้สัมภาษณ์ได้รับประโยชน์ใดบ้างจากกิจกรรมสิ่งแวดล้อมทางกายภาพและทางสังคมของชุมชน
8. ผู้ให้สัมภาษณ์มีปัญหา อุปสรรคใดบ้าง ในการเข้าร่วมกิจกรรมการจัดการสิ่งแวดล้อมของชุมชน
9. ผู้ให้สัมภาษณ์มีความคิดเห็นอย่างไรบ้างต่อกิจกรรมการจัดการสิ่งแวดล้อมของชุมชน
10. ผู้ให้สัมภาษณ์มีความพอใจกับบทบาทของตนในการร่วมกิจกรรมการจัดการสิ่งแวดล้อมของชุมชนหรือยัง อย่างไร
11. มุมมองของแกนนำชายหรือผู้ชายในชุมชนต่อการมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการสิ่งแวดล้อมของผู้หญิงในกลุ่มพัฒนาชุมชน

ภาคผนวก ข ข้อมูลกลุ่มพัฒนาชุมชนตำบลตะโหมด

1.กลุ่มเกษตรกรทำนาตะโหมด

ที่ตั้งสำนักงาน 32/1 หมู่ที่ 3 ตำบลตะโหมด อำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง 93160
โทร. 074-632160

จำนวนสมาชิก มีสมาชิกทั้งหมด 1,053 คน ประกอบอาชีพเกษตรกรรมทั้งหมด ประกอบด้วย

- เพศชาย	จำนวน	685	คน
- เพศหญิง	จำนวน	368	คน
- นับถือศาสนาพุทธ	จำนวน	679	คน
- นับถือศาสนาอิสลาม	จำนวน	374	คน

ทุนเรือนหุ้นของสมาชิก

สมาชิกถือหุ้นทั้งหมด เป็นเงิน 8,046,500.00 บาท

พื้นที่ให้บริการ

- พื้นที่ทั้งหมดของตำบลตะโหมด อำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง
- พื้นที่ทั้งหมดของตำบลคลองใหญ่ อำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง
- พื้นที่บางส่วนของตำบลแม่ขรี อำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง

วัตถุประสงค์การก่อตั้งกลุ่ม

1. เพื่อช่วยเหลือสมาชิกในการจัดหาปุ๋ย และอุปกรณ์ที่ใช้ทางการเกษตร
2. หาแหล่งเงินทุนเพื่อนำมาให้สมาชิกใช้เป็นทุนในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม
3. ส่งเสริมให้สมาชิกมีความรู้ในการทำการเกษตร เพื่อเพิ่มผลผลิต

ประวัติการจัดตั้งกลุ่ม

เริ่มก่อตั้งเมื่อวันที่ 9 กรกฎาคม พุทธศักราช 2517 เป็นวันที่นายทะเบียนกลุ่มเกษตรกรรับจดทะเบียนกลุ่มเกษตรกรทำนาตะโหมด โดยมีสมาชิกเริ่มแรก 67 คน มีหน่วยงานเกษตรกรรม 6 หน่วย สมาชิกถือหุ้นเริ่มแรก 3,350.- บาท คณะผู้เริ่มก่อตั้งทั้ง 67 คน ก็ได้จัดประชุมเพื่อเลือกตั้ง คณะกรรมการชุดแรกขึ้น 5 คน ดังนี้

1. นายเฉลียว	ชนินทุทรวงศ์	ตำแหน่ง ประธานกรรมการ
2. นายวรรณ	ขุนจันทร์	ตำแหน่ง รองประธานกรรมการ
3. นายเชือบ	มีสวัสดิ์	ตำแหน่ง เลขานุการ

4. นายจาบ ชนะสิทธิ์ ตำแหน่ง เหนือ

5. นายเสนอ พลเพชร ตำแหน่ง กรรมการ

หลังจากนั้น กลุ่มเกษตรกรทำนาจึงมีการดำเนินงานกลุ่ม ดังต่อไปนี้

พ.ศ. 2517 เป็นปีแรกการก่อตั้งกลุ่มเกษตรกรทำนาตะโหมด ไม่มีสำนักงานเป็นของตนเอง อาศัยบ้านนายเชือบ มีสวัสดิ์ (ซึ่งท่านเป็นคนหนึ่งในคณะกรรมการชุดแรก) ช่วงแรกยังไม่ได้จ้างพนักงานมาปฏิบัติงานเป็นประจำ แต่คณะกรรมการได้ผลัดเปลี่ยนกันมาทำงานสัปดาห์ละ 2 วัน เพื่อช่วยประสานงานกับสมาชิก ธุรกิจตัวแรกที่เกิดขึ้นคือ ธุรกิจรวบรวมผลผลิตยางพาราเพื่อขายให้สมาชิก

พ.ศ. 2518 สมาชิกบางรายมีความต้องการเงินทุนเพื่อใช้ในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทางกลุ่มเกษตรกรทำนาตะโหมดหาทางช่วยเหลือสมาชิกโดยการไปติดต่อขอกู้เงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) ธนาคารได้อนุมัติเงินกู้จำนวน 260,000.- บาท เพื่อนำมาปล่อยสินเชื่อให้กับสมาชิกรายละไม่เกิน 1,500.- บาท ปีนี้ได้เพิ่มธุรกิจตัวที่ 2 คือ ธุรกิจสินเชื่อ ช่วงนี้ทางกลุ่มเกษตรกรได้ส่งนายวรรณ ขุนจันทร์และนายจาบ ชนะสิทธิ์ไปอบรมการทำบัญชีเบื้องต้นที่จังหวัดชัยภูมิ เป็นระยะเวลา 10 วัน เพื่อให้มีความรู้ในการทำบัญชีและจัดทำเอกสารต่างๆ ได้

พ.ศ. 2519 กลุ่มได้ขออนุญาตต่อนายทะเบียนกลุ่มเกษตรกรเพื่อเปิดร้านค้าของกลุ่มเกษตรกรทำนาตะโหมด นับเป็นปีแรกที่เริ่มธุรกิจขายสินค้า เพื่อให้สมาชิกได้ซื้อสินค้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งสินค้าทางการเกษตรในราคายุติธรรมโดยได้จ้างลูกจ้างชั่วคราว จำนวน 1 คน มาปฏิบัติงานที่กลุ่ม

พ.ศ. 2521 คณะกรรมการดำเนินการมีความเห็นว่าเมื่อธุรกิจเริ่มพัฒนาไปในทิศทางที่ดีขึ้น จึงมีมติให้จัดจ้างผู้จัดการมาปฏิบัติงานประจำ โดยคัดเลือกนายวรรณ ขุนจันทร์ (ขณะนั้นดำรงตำแหน่งเป็นรองประธานกรรมการ) ขึ้นมารับตำแหน่งผู้จัดการคนแรก ได้รับค่าจ้างเดือนละ 600.- บาท ทำงานตั้งแต่วันจันทร์-วันศุกร์ นายวรรณ ได้ทำหน้าที่เป็นผู้จัดการจนเกษียณอายุ พ.ศ. 2542

พ.ศ. 2524 กิจการของกลุ่มฯ ได้พัฒนาขึ้นอย่างต่อเนื่องและเพิ่มธุรกิจการรับฝากเงิน เพื่อส่งเสริมให้สมาชิก และบุคคลทั่วไปในชุมชนรู้จักออมทรัพย์ เมื่อธุรกิจเพิ่มขึ้นหลายอย่าง ทางกลุ่มเกษตรกรทำนาจึงได้มีการบริหารจัดการการทำงาน โดยการรับสมัครพนักงานเข้ามาทำงานในตำแหน่งต่างๆ ดังนี้

1. นายเสน	ช่วยชุมชนชาติ	ตำแหน่ง	เจ้าหน้าที่สินเชื่อ
2. นางสาวอิสรา	เพชรสังข์	ตำแหน่ง	เจ้าหน้าที่การเงิน

3. นางสาวชูศรี	ขุนจันทร์	ตำแหน่ง	เจ้าหน้าที่บัญชี
4. นางสาวผ่องศรี	ศรีราชา	ตำแหน่ง	เจ้าหน้าที่การตลาด
5. นายสมศักดิ์	อักษรพันธ์	ตำแหน่ง	เจ้าหน้าที่สินเชื่อ
6. นางสาวสาลี	รุ่งเรือง	ตำแหน่ง	เจ้าหน้าที่ฝ่ายขาย

พ.ศ. 2527 กลุ่มได้ก่อสร้างที่ทำการกลุ่ม โดยใช้เงินที่ได้จากการเก็บสะสมของกำไรสุทธิประจำปีมาจัดสร้าง และได้ซื้ออุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ในสำนักงาน เพื่อให้มีความสะดวกในการปฏิบัติงานของกลุ่ม

พ.ศ. 2529 กลุ่มได้ซื้อบ้านพร้อมที่ดิน จำนวน 2 คูหา เพื่อใช้เป็นที่ตั้งร้านค้า ทำให้ธุรกิจขายสินค้าขยายกิจการเพิ่ม

พ.ศ. 2531 กลุ่มเกษตรกรทำนาตะโหมดได้พัฒนาอย่างต่อเนื่อง มีสมาชิกเพิ่มขึ้น ธุรกิจทุกอย่างได้รับการพัฒนา ทำให้ฐานะของกลุ่มเกษตรกรเข้มแข็งและมั่นคง สร้างความเชื่อมั่นให้แก่สมาชิก ทางกลุ่มได้รับพนักงานเพิ่ม คือ นายสมยศ ทองรักษ์ มาทำหน้าที่ฝ่ายสินเชื่อ แทนนายสมศักดิ์ อักษรพันธ์ที่ได้ลาออกไป ต่อมาได้รับพนักงานนางสาววันดี ศิริรัตน์ มาทำหน้าที่ผู้ช่วยฝ่ายบัญชี

พ.ศ. 2540 จากผลงานของกลุ่มเกษตรกรทำนาตะโหมดในปีที่ผ่านมา จึงได้รับการคัดเลือกให้เป็นกลุ่มเกษตรกรดีเด่น 3 ปีซ้อน และได้รับรางวัลอื่นอีกมากมาย จึงนำชื่อเสียงมาสู่สถาบันกลุ่มเกษตรกรให้เป็นที่รู้จักของบุคคลทั่วไป ในปีนี้ทางกรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์การเกษตรได้ให้เงินสนับสนุน เพื่อสร้างฉางเก็บผลผลิต

พ.ศ. 2542 นายวรรณ ขุนจันทร์เกษียณอายุ กลุ่มจึงได้รับผู้จัดการคนใหม่เข้ามาทำงาน คือ นางสาวพรพิศ พลเพชร ซึ่งก็เป็นลูกหลานของชาวตะโหมด

พ.ศ. 2543 คณะกรรมการดำเนินการมีมติให้ปรับปรุงสำนักงานใหม่โดยการใช้เครื่องปรับอากาศ เพื่อความสะดวกสบายในการทำงานของพนักงาน และสมาชิกที่มาติดต่อยังกลุ่ม ตลอดจนได้นำคอมพิวเตอร์มาใช้ในการบันทึกข้อมูลงานสำนักงานในปีถัดมา ในช่วงนี้กลุ่มมีนโยบายในการระดมทุนเรือนหุ้น และระดมเงินฝากจากสมาชิกเพิ่มมากขึ้น โดยใช้นโยบายให้ผลตอบแทนในการจ่ายดอกเบี้ยสูงกว่าธนาคาร จนทำให้กลุ่มเกษตรกรมีเงินทุนเพียงพอในการบริหารจัดการ ปีนี้จึงเป็นปีแรกที่กลุ่มเกษตรกรไม่มีหนี้เงินกู้กับธนาคาร

พ.ศ. 2546 กลุ่มเกษตรกรทำนาตะโหมดเพิ่มธุรกิจให้บริการเช่าเดินท์ โตะ แก้อีและเครื่องครัว เพื่อให้สมาชิกเช่าไปใช้ในงานพิธีต่างๆ โดยคิดค่าเช่าในราคาถูกลงกว่าของเอกชน

พ.ศ. 2547 ได้ทำการปรับปรุงร้านค้าของกลุ่มเกษตรกรให้ทันสมัยยิ่งขึ้น จัดวางมุมสินค้า มีสต็อกสินค้าแบบใหม่ และติดเครื่องปรับอากาศ เพื่ออำนวยความสะดวกสบายในการจับจ่าย

สินค้า ตลอดจนเพิ่มการให้สินเชื่อแก่สมาชิกเพื่อรถจักรยานยนต์ เพื่อช่วยเหลือสมาชิกในการผ่อนชำระในอัตราดอกเบี้ยที่ถูกลงกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับการผ่อนชำระกับบริษัท

ผลการดำเนินงานของกลุ่ม

ธุรกิจรวบรวมผลผลิตยางพารา ทางกลุ่มรับซื้อยางแผ่นดิบจากสมาชิกและบุคคลทั่วไป เพื่อนำไปขายยังตลาดกลางยางพาราที่หาดใหญ่ ส่วนยางแผ่นดิบที่ไม่สามารถขายที่ตลาดกลางได้ กลุ่มเกษตรกรทำนาได้ติดต่อขายให้กับบริษัทส่งออกยาง 2 บริษัท คือ บริษัทศรีตรังเอโกร อินดัสทรี จำกัด (มหาชน) และบริษัท บี.ไรท์ รับเบอร์ จำกัด ทั้งนี้กลุ่มเกษตรกรรับซื้อยางแผ่นดิบจากสมาชิกด้วยราคาที่เป็นธรรม เพื่อแก้ไขปัญหาการขาดราคา เมื่อสิ้นปีบัญชีทางกลุ่มเกษตรกรยังจ่ายเงินปันผลในส่วนกำไรธุรกิจคืนกลับให้กับสมาชิกอีก ส่งผลให้การดำเนินงานของกลุ่มเพิ่มขึ้นทุกปี ดังข้อมูลแสดงผลกำไรในระยะเวลา 4 ปี ดังนี้

- พ.ศ. 2544	ขายยางแผ่นดิบให้สมาชิก	เป็นเงิน	1,196,949	บาท
- พ.ศ. 2545	ขายยางแผ่นดิบให้สมาชิก	เป็นเงิน	4,102,067	บาท
- พ.ศ. 2546	ขายยางแผ่นดิบให้สมาชิก	เป็นเงิน	12,285,074	บาท
- พ.ศ. 2547	ขายยางแผ่นดิบให้สมาชิก	เป็นเงิน	18,342,464	บาท

ธุรกิจรับฝากเงิน มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้สมาชิกและบุคคลทั่วไปในชุมชนรู้จักประหยัดคดออมทรัพย์ไว้ใช้ยามจำเป็น ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมากลุ่มเกษตรกรทำนาได้ดำเนินงานมาด้วยความมั่นคงและเข้มแข็ง สร้างความเชื่อมั่นให้กับสมาชิกและบุคคลทั่วไปที่นำเงินฝากไว้กับกลุ่มเกษตรกร ดังข้อมูลแสดงผลกำไรในระยะเวลา 4 ปี คือ

- พ.ศ. 2544	ยอดเงินฝากทั้งหมด	เป็นเงิน	19,402,331.65	บาท
- พ.ศ. 2545	ยอดเงินฝากทั้งหมด	เป็นเงิน	23,794,013.90	บาท
- พ.ศ. 2546	ยอดเงินฝากทั้งหมด	เป็นเงิน	34,174,394.38	บาท
- พ.ศ. 2547	ยอดเงินฝากทั้งหมด	เป็นเงิน	39,906,006.00	บาท

ธุรกิจสินเชื่อ มีวัตถุประสงค์ให้สินเชื่อแก่สมาชิก เพื่อนำไปเป็นทุนในการประกอบอาชีพเกษตรกร ปรับปรุงและส่งเสริมให้สมาชิกเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร ลดปัญหาการกู้เงินนอกระบบ ดังข้อมูลผลการดำเนินงานในรอบ 4 ปี ที่ผ่านมาจากกลุ่มจากยอดเงินกู้ คือ

- พ.ศ. 2544	ยอดเงินกู้ทั้งหมด	เป็นเงิน	24,102,800.00	บาท
- พ.ศ. 2545	ยอดเงินกู้ทั้งหมด	เป็นเงิน	27,795,000.00	บาท
- พ.ศ. 2546	ยอดเงินกู้ทั้งหมด	เป็นเงิน	27,831,100.00	บาท
- พ.ศ. 2547	ยอดเงินกู้ทั้งหมด	เป็นเงิน	39,710,197.00	บาท

ธุรกิจขายสินค้า มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือสมาชิกและบุคคลทั่วไปได้ซื้อสินค้าในราคาถูกลงกว่าร้านค้าทั่วไป เมื่อสิ้นปีบัญชีสมาชิกยังได้รับเงินปันผลจากกำไรสุทธิด้วย ส่งผลให้ธุรกิจมียอดขายเพิ่มขึ้นทุกปี ดังข้อมูลแสดงยอดขายสินค้าจาก 4 ปี คือ

- พ.ศ. 2544	ยอดขายสินค้าทั้งหมด	เป็นเงิน	2,367,414.50	บาท
- พ.ศ. 2545	ยอดขายสินค้าทั้งหมด	เป็นเงิน	2,929,617.00	บาท
- พ.ศ. 2546	ยอดขายสินค้าทั้งหมด	เป็นเงิน	4,228,701.00	บาท
- พ.ศ. 2547	ยอดขายสินค้าทั้งหมด	เป็นเงิน	6,020,771.00	บาท

ธุรกิจบริการให้เช่า เต็นท์ โต๊ะ เก้าอี้และเครื่องครัว มีวัตถุประสงค์เพื่อให้สมาชิกและบุคคลทั่วไปเช่าในราคาถูกลงกว่าของเอกชนทั่วไป ธุรกิจนี้มีกำไรใน พ.ศ. 2547 คือ 42,947.77 บาท มีการหักค่าเสื่อมราคาของวัสดุ อุปกรณ์เหล่านี้ด้วย

กล่าวได้ว่า การประกอบกิจการของกลุ่มเกษตรกรทำนาตะโหมด ตั้งแต่เริ่มดำเนินการจนถึงปัจจุบันได้พัฒนาอย่างต่อเนื่อง และดำเนินการโดยมีผลกำไรตลอดมา เป็นกลุ่มที่ให้บริการ และช่วยเหลือเกษตรกรในชุมชนอย่างรอบด้าน

โครงสร้างการบริหารงานกลุ่ม ประกอบด้วย

1. คณะกรรมการดำเนินการ จำนวน 5 คน ทำหน้าที่วางแผนงาน กำหนดนโยบาย ระเบียบวิธีปฏิบัติงานให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด
2. พนักงานและลูกจ้างผู้ปฏิบัติงาน จำนวน 10 คน มีหน้าที่ปฏิบัติงานไปตามตำแหน่งตามที่ได้รับมอบหมาย
3. ที่ปรึกษากลุ่มเกษตรกรทำนาตะโหมด มีหน้าที่ให้คำปรึกษาในเรื่องต่างๆของกลุ่ม มี 2 ท่าน คือ นายวรรณ ขุนจันทร์ อดีตผู้จัดการกลุ่ม และนายคล้าย รัชณาการ อดีตประธานกรรมการ
4. หัวหน้าหน่วยเกษตรกรรม มี 27 คน ซึ่งเป็นตัวแทนของสมาชิกทั้งหมด 1,053 คน มีหน้าที่คอยประสานงานระหว่างสมาชิกกับกลุ่มเกษตรกร
5. ผู้ตรวจสอบกิจการ มีหน้าที่ตรวจสอบการทำงานของผู้ปฏิบัติงานให้เป็นไปตามเป้าหมายที่ถูกต้อง มี 2 ท่าน คือ นายเฉลียว เกื้อฤทธิ์ และนางนงเยาว์ พลเพชร
6. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์ (สหกรณ์จังหวัดพัทลุง) มีหน้าที่ให้คำปรึกษา กำกับดูแลกลุ่มเกษตรกร
7. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร (เกษตรอำเภอตะโหมด) มีหน้าที่คอยให้คำปรึกษาด้านการทำเกษตรกรรมให้แก่สมาชิก และเกษตรกรทั่วไปในชุมชน

8. เจ้าหน้าที่ตรวจสอบบัญชีจากสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์จังหวัดพัทลุง มีหน้าที่ตรวจสอบบัญชีของกลุ่มเกษตรกร เมื่อสิ้นปีบัญชี ณ วันที่ 30 มิถุนายน ของทุกปี

บทบาทของคณะกรรมการ

นอกจากเป็นผู้กำหนดนโยบาย วางแผน และควบคุมการดำเนินงานมีหน้าที่ดังนี้

1. ร่วมประชุมคณะกรรมการอย่างน้อย 1 ครั้ง/เดือน
2. ร่วมประชุมกับหน่วยเกษตรกรทุกๆ 3 เดือน
3. จัดประชุมปฐมนิเทศสมาชิกใหม่
4. อบรมหัวหน้าหน่วยเกษตรกร
5. เป็นวิทยากรหรือร่วมประชุมสัมมนากับหน่วยงานต่างๆ

บทบาทของหน่วยเกษตรกร

1. เข้ารับการอบรมเพิ่มประสิทธิภาพของหน่วยเกษตรกร
2. จัดประชุมสมาชิกภายในหน่วยเกษตรกร
3. พัฒนาความรู้ความสามารถของสมาชิกภายในหน่วยเกษตรกรเรื่องการประกอบอาชีพเกษตรกร

บทบาทของสมาชิกกลุ่ม

1. เข้ารับการอบรมปฐมนิเทศเพื่อรับทราบเกี่ยวกับระเบียบ นโยบาย ข้อบังคับ และวิธีปฏิบัติ ตลอดถึงการดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกร
2. เข้าร่วมประชุมหน่วยเกษตรกรและประชุมใหญ่สามัญประจำปี
3. เข้ารับการอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ในการประกอบอาชีพเกษตรกร
4. ให้ความร่วมมือในกิจกรรมที่ทางกลุ่มเกษตรกรจัดขึ้นทุกครั้ง

งานด้านบริการชุมชนและสงเคราะห์สมาชิก

1. ส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
2. ส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมของวัด และมัชยิดในชุมชน
3. ส่งเสริมการกีฬาของเยาวชน เพื่อแก้ไขปัญหาเสพติด
4. ส่งเสริมและรักษาประเพณี วัฒนธรรมในชุมชน

5. ส่งเสริมและร่วมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
6. จ่ายเงินสงเคราะห์ศพ เมื่อสมาชิก หรือคู่สมรสของสมาชิกเสียชีวิต
- สรุปยอดการบริจาคเงินช่วยเหลือสังคมแก่หน่วยงานในพื้นที่ ตั้งแต่ปี 2546 -

2547 คือ

- วันที่ 11 กรกฎาคม 2546   บริจาคเงินสนับสนุนการแข่งขันกีฬา
ณ วัดตะโหมด เป็นเงิน 1,000 บาท
- วันที่ 6 สิงหาคม 2546   สนับสนุนงานเลี้ยงส่งผู้จัดการองค์การ
โทรศัพท์ เป็นเงิน 1,000 บาท
- วันที่ 18 สิงหาคม 2546   สนับสนุนงานวันเกษตรแก่สำนักงานเกษตร
อำเภอตะโหมด เป็นเงิน 1,000 บาท
- วันที่ 15 กันยายน 2546   สนับสนุนกิจกรรมของวัดตะโหมด
เป็นเงิน 4,200 บาท
- วันที่ 1 ตุลาคม 2546   สนับสนุนกิจกรรมโรงเรียนบ้านพรุนายขาว
เป็นเงิน 300 บาท
ร่วมสนับสนุนสมทบเงินซื้อเครื่อง
คอมพิวเตอร์แก่สำนักงานที่ดิน
เป็นเงิน 1,000 บาท
- วันที่ 10 ตุลาคม 2546   สนับสนุนชุมชนบ้านหนองชุมแสง
เป็นเงิน 300 บาท
- วันที่ 10 พฤศจิกายน 2546   สนับสนุนงานประเพณีลอยกระทง
เป็นเงิน 500 บาท
- วันที่ 18 พฤศจิกายน 2546   สนับสนุนอุปกรณ์เครื่องเสียง โรงเรียนบ้าน
คลองใหญ่ เป็นเงิน 1,000 บาท
- วันที่ 27 มกราคม 2547   สนับสนุนกิจกรรมกีฬาระดับอำเภอ
เป็นเงิน 2,000 บาท
- วันที่ 19 มีนาคม 2547   สนับสนุนกิจกรรมงานวันรัฐกิจสัมพันธ์
เป็นเงิน 550 บาท
- วันที่ 22 มีนาคม 2547   สนับสนุนกิจกรรมวันอาสาสมัครสาธารณสุข
เป็นเงิน 500 บาท

แผนงานและการดำเนินงานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและความเข้มแข็งให้กับกลุ่มเกษตรกร

1. ควบคุมการจ่ายเงินกู้ยืมอย่างรอบคอบให้สมาชิกนำเงินกู้ไปใช้ตามวัตถุประสงค์ที่ถูกต้อง เพื่อสามารถนำเงินกลับมาใช้ส่งคืนให้กลุ่มเกษตรกรตามกำหนดได้
2. ระดมเงินฝากเพิ่มมากขึ้น เพื่อส่งเสริมให้สมาชิกในชุมชนออมทรัพย์
3. ระดมทุนเรือนหุ้นเพิ่มมากขึ้น เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่มเกษตรกร
4. จัดรวบรวมผลผลิตยางพาราโดยการรับซื้อทุกวัน เพื่อป้องกันการกดราคา
5. จัดโครงการแทรกแซงราคาผลไม้ ช่วงราคาตกต่ำ
6. จัดจำหน่ายสินค้าเพิ่มมากขึ้น
7. ตั้งศูนย์แปรรูปผลผลิตทางการเกษตรของแม่บ้าน เพื่อส่งเสริมให้แม่บ้านใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์และมีรายได้เสริมให้กับครอบครัว
8. มีโครงการจัดตั้งโรงงานแปรรูปน้ำยาง และยางแผ่นดิบ เพื่อพัฒนาการเกษตรไปสู่อุตสาหกรรม เพื่อการส่งออกต่างประเทศ
9. จัดทัศนศึกษา และให้ความรู้ทางการเกษตร เช่น เมื่อวันที่ 16 กรกฎาคม 2546 นำคณะกรรมการและพนักงานไปศึกษาดูงานการผลิต และส่งออกผลไม้ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี และจังหวัดชุมพร และวันที่ 29 มีนาคม 2547 นำคณะกรรมการ พนักงานและหัวหน้าหน่วยเกษตรกรไปทัศนศึกษาดูงานในพื้นที่เกษตรกรรมภาคกลาง เป็นเวลา 5 วัน

รางวัลจากผลการดำเนินงานดีเด่นที่ได้รับ

ปีที่	ชื่อรางวัล	หน่วยงานที่มอบรางวัล
พ.ศ. 2526	กลุ่มเกษตรกรที่มีผลงานดีเด่นระดับภาค กลุ่มเกษตรกรที่มีผลงานดีเด่นระดับประเทศ	กรมส่งเสริมการเกษตร
พ.ศ. 2527	กลุ่มเกษตรกรดีเด่นระดับชาติ กลุ่มเกษตรกรดีเด่นระดับประเทศ	องค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ กรมส่งเสริมการเกษตร
พ.ศ. 2529	กลุ่มเกษตรกรดีเด่นระดับประเทศ	กรมส่งเสริมการเกษตร
พ.ศ. 2530	กลุ่มปรับปรุงคุณภาพยางแผ่นและรวมขายยางดีเด่น	กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
พ.ศ. 2531	กลุ่มเกษตรกรดีเด่นระดับภาคใต้ กลุ่มปรับปรุงคุณภาพยางแผ่นและรวมขายยางดีเด่น	กรมส่งเสริมการเกษตร
พ.ศ. 2534	กลุ่มเกษตรกรดีเด่นระดับจังหวัด กลุ่มเกษตรกรทำนาผลงานดีเด่นระดับภาคใต้	กรมส่งเสริมการเกษตร
พ.ศ. 2535	กลุ่มเกษตรกรดีเด่นประเภททำนา กลุ่มเกษตรกรทำนาดีเด่นระดับชาติ	กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
พ.ศ. 2543	รางวัลชมเชยเป็นจุดแทรกแซงตลาดยางพารา	กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
พ.ศ. 2546	กลุ่มเกษตรกรดีเด่นระดับภาคใต้	กรมส่งเสริมสหกรณ์
พ.ศ. 2547	กลุ่มเกษตรกรดีเด่นระดับจังหวัด	กรมส่งเสริมการเกษตร
พ.ศ. 2548	กลุ่มเกษตรกรทำนาดีเด่นระดับชาติ	กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ในแต่ละปีมีการมาศึกษาดูงานของบุคคล คณะบุคคลและหน่วยงานสนใจเข้ามาเยี่ยมชม ดูงานการบริหารจัดการของกลุ่ม เช่น คณะกรรมการกลุ่มเกษตรกรจังหวัดสงขลา รองประธานศูนย์ส่งเสริมผลิตภัณฑ์ข้าวชุมชน จังหวัดภาคใต้ คณะเกษตรกรตำบลเกาะใหญ่ อำเภอกาฬสินธุ์ จังหวัดสงขลา เป็นต้น

2. องค์กรสภาพานวัดตะโหมด

ก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2535 โดยสำนักงานตั้งอยู่ที่วัดตะโหมด มีปรัชญาการทำงานร่วมกันว่า “สร้างปัญญา พัฒนาสังคม ระดมความคิด เพื่อชีวิตประชาชน”

สาเหตุการก่อตั้งกลุ่ม (อุดม และคณะ, 2544: 38-51 และ สนทนา, 2546: 65) เนื่องจากชาวบ้านตะโหมดเป็นลักษณะชุมชนแบบเครือญาติ มีการไปมาหาสู่ทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกันและมีความผูกพันอยู่กับวัดตลอดมา เมื่อมีเรื่องเดือดร้อนหรือมีกิจกรรมของรายบุคคลหรือของชุมชน ก็ไปปรึกษาหารือกับพระครูอุทิศกิจจาทร เจ้าอาวาสวัดตะโหมด (ซึ่งท่านเป็นบุคคลที่ชาวตะโหมดให้ความเคารพเชื่อฟัง เป็นศูนย์รวมทางด้านจิตใจ ด้านกำลังในการพัฒนาของชาวตะโหมดเรื่อยมา) จนกระทั่งในปลายปี พ.ศ. 2538 บุคคลที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ อยู่เป็นประจำมีความเห็นว่าควรจะเชิญบุคคลในพื้นที่ทุกสาขาอาชีพ ซึ่งอยู่ในเขตพุทธบริษัทของวัดตะโหมด มาร่วมพบปะกันที่วัดเดือนละ 1 ครั้ง เป็นการพูดคุยปรึกษาหารือถึงแนวทางการพัฒนาหมู่บ้าน ตลอดจนความเป็นอยู่ของประชาชน โดยพบปะกันในช่วงเย็นถึงค่ำ มีพระครูอุทิศกิจจาทรเจ้าอาวาสวัดตะโหมดเป็นประธาน สมาชิกเริ่มแรก 50 คน เรียกกันว่า **สภาพานวัดตะโหมด**

เมื่อกลุ่มสภาพานวัดตะโหมดมีความพร้อมเพิ่มขึ้น จึงได้มีการจัดทำข้อบังคับของสภาพานวัดตะโหมด โดยมีรูปแบบโครงสร้างการบริหารและทิศทางที่ชัดเจนตั้งแต่เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2541 โดยมีพระครูสุนทรกิจจานุโยค รองเจ้าอาวาสวัดตะโหมดเป็นประธาน ปัจจุบันมีสมาชิกจำนวน 150 คน

วัตถุประสงค์ในการดำเนินการของสภาพานวัดตะโหมด

1. เพื่อช่วยเหลือและสนับสนุนในการพัฒนาชุมชนหมู่บ้านในทุกด้าน
2. เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐและองค์กรต่างๆ ในพื้นที่
3. เพื่อรักษาและส่งเสริมการศึกษา ศาสนา วัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงามของท้องถิ่น
4. เพื่อนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาสภาพความเป็นอยู่ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
5. เพื่อสร้างความรักสามัคคีในชุมชนให้ทุกคนมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อหมู่บ้านและชุมชน

การบริหารงานของคณะกรรมการสภาพานวัดได้แบ่งเป็น 4 ฝ่าย คือ ฝ่ายสมาชิกสภา ฝ่ายกรรมการบริหารและฝ่ายที่ปรึกษาของสภา แต่ละฝ่ายมีหน้าที่ ดังนี้

ฝ่ายสมาชิกสภา คือ พุทธบริษัทของวัดตะโหมดหรือปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่ของวัดตะโหมด ที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีบริบูรณ์ทุกคน ที่มีความเลื่อมใสในระเบียบของสภากาลานวัด โดยเริ่มแรกมีจำนวน 150 คน

ฝ่ายกรรมการบริหาร มีการคัดเลือกกรรมการฝ่ายบริหารจากสมาชิก จำนวน 18 คน คัดเลือกประธาน และผู้ช่วยเลขานุการ อย่างละ 1 คน โดยฝ่ายบริหารนี้มีวาระดำรงตำแหน่งคราวละ 2 ปี มีหน้าที่กำหนดนโยบาย และแนวทางการดำเนินงานให้สอดคล้องกับการดำเนินงานตามแผนงานหลัก 4 ด้าน คือ ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ตลอดจนด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งการดำเนินงานทั้ง 4 ด้าน มีสมาชิกจากสภากาลานวัดเข้าไปปฏิบัติงาน และร่วมกันจัดทำแผนงานโครงการประจำปี ประเมินผล และรายงานให้ที่ประชุมทราบ

ฝ่ายที่ปรึกษาสภา คัดเลือกจากบุคคลในหลายสาขาอาชีพ เช่น นายอำเภอตะโหมด เจ้าอาวาสวัดตะโหมด หัวหน้าสถานีตำรวจภูธรอำเภอตะโหมด เป็นต้น มีหน้าที่คอยให้คำปรึกษา เรื่องการดำเนินงาน การพัฒนา แผนงาน โครงการ ที่มาของงบประมาณและด้านอื่น ที่สภากาลานวัดขอความเห็นแผนงานของสภากาลานวัด แผนงานของสภากาลานวัดตะโหมด มีดังนี้

1. ด้านสังคม

เพื่อให้ประชาชนมีสุขภาพอนามัยที่ดี เข้าถึงบริการของรัฐบาลมากขึ้น ให้ประชาชนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน โดยดำเนินการร่วมกันระหว่างรัฐกับประชาชน ให้ประชาชนมีน้ำสะอาดอุปโภค บริโภคอย่างเพียงพอตลอดปี ประชาชนมีความปลอดภัยในการใช้รถ ใช้ถนน การรณรงค์ให้เคารพปฏิบัติตามกฎจราจร ส่งเสริมให้เยาวชนมีสุขภาพอนามัยที่ดี ได้รับการศึกษาในระดับสูง มีความปลอดภัยจากยาเสพติดทุกชนิด เน้นให้ประชาชนมีส่วนร่วม ดำเนินการแก้ไขปัญหาพัฒนาสังคมทุกด้าน และจัดการประกาศเกียรติคุณบุคคล และครอบครัว โดยมีการแบ่งย่อยออกเป็น

1.1 ด้านอนามัย

- ประชาชนทุกคนมีสุขภาพอนามัยดี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ คนพิการ คนยากจน ได้รับการดูแลอย่างทั่วถึง

- เด็กอายุแรกเกิด - 15 ปี มีภาวะโภชนาการผ่านเกณฑ์ จปฐ. โดยรณรงค์ในระดับครอบครัว ชุมชน และโรงเรียน

- สนับสนุนให้อาสาสมัครสาธารณสุขเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคระบาด การรักษาสุขภาพอนามัย การจัดการขยะมูลฝอย สารปนเปื้อนอย่างถูกต้องต่อเหตุการณ์

1.2 งานสาธารณสุขอุปโภค

- สนับสนุนให้จัดระบบบริการน้ำสะอาด เพื่อนำมาดื่มและ ใช้แก่ประชาชนทุกครอบครัว มีการวางแผนการใช้น้ำอย่างทั่วถึงตลอดปี

- สนับสนุนและส่งเสริมให้จัดการขยายบริการสาธารณสุขปโภคและโครงการขั้นพื้นฐานให้ประชาชนได้รับบริการอย่างทั่วถึง โดยเสนอข้อมูลประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1.3 งานด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

- จัดให้มีระบบรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน โดยผนึกกำลังร่วมกันระหว่างหน่วยงานของรัฐและประชาชน

- สนับสนุนให้มีอาสาสมัครป้องกันฝ่ายพลเรือน เพื่อป้องกันและบำบัดภัยสาธารณภัยทั้งอัคคีภัย วาตภัย อุทกภัย และอื่นๆ โดยคัดเลือกอาสาสมัครฝึกอบรมและตั้งศูนย์ป้องกันชุมชน

1.4 งานด้านการคมนาคม

- สนับสนุนการจัดการให้ประชาชนมีความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนน โดยการรณรงค์การสวมหมวกนิรภัย ตลอดจนการปฏิบัติตามกฎจราจร ลด และป้องกันการสูญเสียชีวิตและร่างกายของประชาชนจากอุบัติเหตุ

1.5 งานด้านป้องกันยาเสพติดให้โทษ

- ส่งเสริมให้ชุมชนปลอดยาเสพติด
- ส่งเสริมให้มีกิจกรรมในกลุ่มเยาวชน เพื่อใช้เวลาว่างมาทำกิจกรรมร่วมกัน ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมกีฬา การพัฒนาตนเองหรืออื่นๆ
- จัดให้มีการเสริมสร้างและพัฒนาประสิทธิภาพของผู้นำในกลุ่มเป้าหมาย

1.6 งานด้านบุคคลดีเด่น

- จัดให้มีการคัดเลือก และประกาศเกียรติคุณบุคคลหรือครอบครัวตัวอย่าง โดยดำเนินการตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่เหมาะสม เพื่อส่งเสริมคนดีอย่างต่อเนื่อง

- ดำเนินการแก้ปัญหาและพัฒนาสังคมด้านต่างๆ ยึดการมีส่วนร่วมของประชาชนและหน่วยงานต่างๆ โดยจัดชุมชนปฏิบัติตามโครงการ “ปรับทุกข์ผูกมิตร” ในพื้นที่เขตพุทธบริษัทของวัดตะโหมด

2. ด้านเศรษฐกิจ

- 2.1 ส่งเสริมให้มีการประกอบอาชีพให้เป็นไปตามฤดูกาล ทั้งอาชีพหลัก อาชีพรองและอาชีพเสริม

2.2 จัดให้มีคณะกรรมการในสายอาชีพต่างๆ เพื่อวางแผนการดำเนินงานในแต่ละอาชีพ

2.3 จัดให้คณะกรรมการแต่ละอาชีพมีการศึกษาเรียนรู้ เพื่อนำมาส่งเสริมการผลิต การบำรุงรักษา การรวบรวมผลผลิต การจัดอันดับคุณภาพ การตลาดแก่เกษตรกร

2.4 ส่งเสริมให้เกิดศูนย์ส่งเสริมอาชีพในชุมชน โดยเน้นในเรื่องการรวบรวม ข้อมูลต่างๆ ในด้านปัจจัยการผลิต การตลาด การให้บริการความรู้ การปรับปรุงคุณภาพ การแข่งขันกับตลาดกลาง การเผยแพร่ความรู้ข่าวสาร การทำธุรกิจชุมชนโดยแลกเปลี่ยนสินค้าต่อกัน การส่งเสริมด้านทุนดำเนินการและจัดหาปัจจัยในการผลิต การคุ้มครองผู้บริโภค ด้านสารพิษตกค้าง การตลาดทั้งในและนอกชุมชน

2.5 ส่งเสริมให้มีการออมทรัพย์และการระดมทุน โดยเน้นการรวมกลุ่มโดยมีคณะกรรมการดำเนินการเรื่องการออมทรัพย์ของสมาชิก การจัดตั้งกองทุนไว้เป็นทุนสำรองดำเนินการและบริการด้านสวัสดิการ

2.6 ส่งเสริมให้มีธุรกิจชุมชนในลักษณะโรงงานอุตสาหกรรมในชุมชน

3. ด้านการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

การส่งเสริมและพัฒนาศิลปวัฒนธรรมไทยในด้านภาษาไทย เอกถลักษณ์ไทย การแสดงออกซึ่งศิลปวัฒนธรรมไทย การจัดอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมเอกถลักษณ์ไทย และท้องถิ่น รวมทั้งการเสริมสร้างความรู้และจิตสำนึกในการอนุรักษ์ พื้นฟูและพัฒนา ศิลปวัฒนธรรมไทยให้คงอยู่ต่อไป โดยเน้นเรื่อง

3.1 ส่งเสริมและพัฒนาศิลปะวัฒนธรรมและเอกถลักษณ์ไทย โดยมีกิจกรรม คือ

3.1.1 ส่งเสริมความรู้ให้เยาวชนและประชาชนในเรื่องเอกถลักษณ์ไทย เกี่ยวกับการไหว้ การทำความเคารพ การนอบน้อมและความรับผิดชอบ

3.1.2 การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เช่น หลักสูตรป่าของชุมชน

3.2 เสริมสร้างความรู้และจิตสำนึกในการอนุรักษ์ พื้นฟู และพัฒนาศิลปะ วัฒนธรรมไทยให้คงอยู่ตลอดไป โดยมีกิจกรรม คือ

3.2.1 จัดตั้งศูนย์วัฒนธรรมบ้านตะโหมด ณ โรงเรียนประชาบำรุง

3.2.2 จัดกิจกรรมตามวันสำคัญทางศาสนาและศิลปวัฒนธรรมไทย เช่น วันสงกรานต์ วันเข้าพรรษา

นอกจากนี้ ยังจัดกิจกรรมสนับสนุนการจัดการศึกษาในพื้นที่ทุกระดับ ทั้งระดับ ก่อนวัยเรียน ระดับอนุบาล ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา และระดับมหาวิทยาลัย ทุกปี

การศึกษา มีการคัดเลือกนักเรียนระดับมัธยมศึกษาที่จบจากโรงเรียนประจำบารุง เพื่อเข้ารับทุนของสถานวัด จำนวนหลายทุนแก่เยาวชนในชุมชนที่ฐานะค่อนข้างยากจน เพื่อเป็นทุนการศึกษาในระดับมหาวิทยาลัย และยังจัดกิจกรรม เช่น การแข่งขันกีฬา กรีฑา และประเพณีวัฒนธรรมที่ดีงามของชุมชน

4. ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

4.1 ส่งเสริมและปลูกฝังจิตสำนึกให้ชุมชนเกิดความรักทรัพยากรธรรมชาติ ให้ความสำคัญของคุณค่าของป่าไม้ แหล่งน้ำ โดยชุมชนเข้าร่วมดูแล บารุงรักษา และใช้ประโยชน์ร่วมกัน

4.2 ปลูกจิตสำนึกให้ชุมชนช่วยกันรักษาความสะอาดสถานที่ต่างๆ ของชุมชน

4.3 จัดระบบภูมิทัศน์ในชุมชน ให้มีสภาพที่สวยงาม โดยประสานกับหน่วยงานต่างๆ ของรัฐในพื้นที่ เช่น สำนักงานเทศบาลตำบลตะโหมด องค์การบริหารส่วนตำบลตะโหมด หน่วยพิทักษ์ป่าบ้านตะโหมด เป็นต้น

4.4 ส่งเสริมและสนับสนุนปีการท่องเที่ยวของรัฐบาล

4.5 จัดรณรงค์การตกแต่งบ้านให้ถูกสุขลักษณะ และมีความสวยงามโดยเน้นการประกวดกลุ่มบ้านตัวอย่างในพื้นที่

4.6 ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ จัดโครงการคืนต้นไม้สู่ป่า เสนอภาครัฐให้ทำทะเบียนต้นไม้ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ จัดทำโครงการป่าชุมชนเขาหัวช้างร่วมกับชาวบ้าน พร้อมทั้งหน่วยงานของรัฐและเอกชนในชุมชน ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชุมชน

ประกาศสภากานวัดตะโหมด
เรื่องแต่งตั้งกรรมการฝ่ายบริหาร

*****

อาศัยอำนาจตามระเบียบข้อบังคับสภากานวัดตะโหมด ฉบับลงวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2541
หมวดที่ 6 ข้อ 21 จึงแต่งตั้งบุคคลต่อไปนี้เป็นกรรมการสภากานวัดตะโหมด

1. พระครูสุนทรกิจจานุโยค		ประธาน
2. นายสม	อักษรพันธ์	รองประธาน
3. นายวรรณ	ขุนจันทร์	รองประธาน
4. นายสว่าง	รวมจินดา	กรรมการ
5. นายจรัญ	ราชราวี	กรรมการ
6. นายเจียง	ขุนจันทร์	กรรมการ
7. นายสวาท	ทองรักษ์	กรรมการ
8. นางสาวพรพิศ	พลเพชร	กรรมการ
9. นายวิชัย	สุนทรเนติวงศ์	กรรมการ
10. นายพิชาร	ขุนหล้า	กรรมการ
11. นางสาวพิณ	ขุนจันทร์	กรรมการ
12. นายสำราญ	เกื้อฤทธิ์	กรรมการ
13. นายศักดิ์	เพชรสุข	กรรมการ
14. นางอานวย	ฤทธิเดช	กรรมการ
15. นางสาวยุพา	วังรัมย์	กรรมการ
16. นายณรงค์	ไพชำนาญ	กรรมการ
17. นายเด่นชัย	รุ่งเรือง	กรรมการ / เลขานุการ
18. พระครูสังฆรักษ์วิชาญ		กรรมการ / ผู้ช่วยเลขานุการ

โดยบุคคลดังกล่าวในลำดับที่ 1-3 มีหน้าที่ปฏิบัติงานให้เป็นไปตามข้อบังคับของสภากานวัด
ตะโหมด จัดทำร่างนโยบายเสนอต่อสภา บุคคลลำดับที่ 4-6 รับผิดชอบงานในฝ่ายสังคม บุคคลลำดับที่ 8-
10 รับผิดชอบงานในฝ่ายเศรษฐกิจ บุคคลในลำดับที่ 11-13 รับผิดชอบงานในฝ่ายการศึกษา ศาสนาและ
วัฒนธรรม และบุคคลในลำดับที่ 14-16 รับผิดชอบงานด้านสิ่งแวดล้อม

จึงประกาศมาเพื่อทราบโดยทั่วกัน

ประกาศ ณ วันที่ 13 กรกฎาคม พ.ศ. 2541

(ลงนาม) พระครูสุนทรกิจจานุโยค

(พระครูสุนทรกิจจานุโยค)

ข้อบังคับสภากานวัดตะโหมด

หมวดที่ 1 ชื่อเครื่องหมาย สำนักงาน ที่ตั้ง และปรัชญา

- ข้อ 1 สภานี้ให้ชื่อว่า สภากานวัดตะโหมด ให้ชื่อย่อว่า “สภ.วม.”
- ข้อ 2 เครื่องหมายของสภาใช้รูป ลักษณะกลุ่มคนนั่งประชุมร่วมกัน มีข้อความได้ว่า สภากานวัดตะโหมด
- ข้อ 3 สำนักงานตั้งอยู่ที่วัดตะโหมด ตำบลตะโหมด อำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง
- ข้อ 4 ใช้ปรัชญาในการดำเนินงานว่า “สร้างปัญญา พัฒนาสังคม ระดมความคิด เพื่อชีวิตประชาชน”

หมวดที่ 2 วัตถุประสงค์

- ข้อ 5 เพื่อช่วยเหลือ และสนับสนุนในการพัฒนาหมู่บ้านในทุกๆด้านให้ดียิ่งขึ้น
- ข้อ 6 เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานของรัฐ และองค์กรต่างๆในพื้นที่
- ข้อ 7 เพื่อรักษา และส่งเสริมขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงามของท้องถิ่น
- ข้อ 8 เพื่อสร้างความรักความสามัคคีในชุมชนให้ทุกคนมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อหมู่บ้าน และชุมชน
- ข้อ 9 เพื่อรักษาสภาพแวดล้อมและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน

หมวดที่ 3 คุณสมบัติ อำนาจ หน้าที่และสมาชิกภาพของสภากานวัด

- ข้อ 10 คณะกรรมการของสภากานวัด ประกอบด้วย 3 ฝ่าย คือ ฝ่ายสมาชิกสภา ฝ่ายกรรมการบริหาร และฝ่ายกรรมการที่ปรึกษา
- ข้อ 11 ฝ่ายสมาชิกสภา มาจากสมาชิกในเขตพุทธบริษัทของวัดตะโหมดไม่จำกัดจำนวน โดยความสมัครใจเข้ามาปฏิบัติงานพัฒนาท้องถิ่น มีคุณสมบัติ ดังนี้
- มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป
  - มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตพุทธบริษัทของวัดตะโหมดหรือปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่เขตพุทธบริษัทของวัดตะโหมด
  - มีความประพฤติเรียบร้อย ไม่เป็นโรคติดต่อร้ายแรง
  - มีความตั้งใจปฏิบัติงานและเสียสละต่อการปฏิบัติงานบริการสังคม
  - ไม่เป็นผู้ติดยาเสพติดให้โทษอย่างร้ายแรง

- สนับสนุนการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
- ข้อ 12 ฝ่ายกรรมการบริหาร มาจากการสรรหาของสภากานวัดตะ โหมดโดยมีการแต่งตั้งหรือ
เลือกตั้ง จำนวน 18 คน มีคุณสมบัติ ดังนี้
- มีอายุไม่ต่ำกว่า 25 ปี
  - เป็นสมาชิกสภากานวัดตะ โหมด
  - ไม่ฝักใฝ่ในอบายมุข
  - มีลักษณะของความเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี
  - มีการพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ
- ข้อ 13 ฝ่ายกรรมการที่ปรึกษามาจากบุคคล ดังต่อไปนี้
- เจ้าอาวาสวัดตะ โหมด
  - นายอำเภอตะ โหมด
  - หัวหน้าสถานีตำรวจภูธรอำเภอตะ โหมด
  - ศึกษาธิการอำเภอตะ โหมด
- ข้อ 14 การขาดจากสมาชิกภาพของฝ่ายกรรมการที่ปรึกษา
- ตาย
  - ลาออก
  - ให้ออกเนื่องจาก
  - ขาดการประชุมติดต่อกัน 3 ครั้ง โดยไม่ได้แสดงเหตุผลล่วงหน้า / (ยกเว้นกรรมการที่
ปรึกษา)
  - ต้องโทษจำคุก
  - ประพฤติเสียหายร้ายแรง
  - ย้ายไปปฏิบัติหน้าที่นอกอำเภอตะ โหมด
- ข้อ 15 หน้าที่ของกรรมการฝ่ายสมาชิกสภา
- ประชุมดำเนินงานและวางแผนการดำเนินงาน
  - จัดทำแผนงาน โครงการและเสนอแนะแนวทางการพัฒนาท้องถิ่นให้มีคุณภาพ
  - จัดหางบประมาณ
  - อนุมัติแผนงาน โครงการ
  - ติดตามผลงานต่างๆ
- ข้อ 16 หน้าที่ของกรรมการฝ่ายบริหาร
- จัดสถานที่สำนักงาน

- งานสถิติข้อมูล
- จัดทำแผนปฏิบัติงานประจำปี
- เสนอนโยบายต่อสภา
- รายงานการประชุม
- งานด้านเอกสารและการพัฒนาองค์การ
- งานด้านประชาสัมพันธ์

ข้อ 17 หน้าที่ของคณะกรรมการฝ่ายที่ปรึกษา

- ให้คำปรึกษาในการดำเนินงานของสภาสถานวัดตะโหมด เรื่องความรู้ ด้านการพัฒนา แผนงาน โครงการ ที่มาของงบประมาณ และด้านอื่นตามที่สภาสถานวัดเสนอมา
- เข้าร่วมประชุมกับสภาสถานวัดตะโหมด

ข้อ 18 ฝ่ายบริหาร ประกอบด้วยกรรมการ ดังต่อไปนี้

ประธาน	1	คน
รองประธาน	1	คน
รองประธาน	2	คน
เลขานุการ	1	คน
ผู้ช่วยเลขานุการ	1	คน

โดยคณะกรรมการฝ่ายบริหาร ทำหน้าที่ในตำแหน่งกรรมการสภาสถานวัดตะโหมดด้วยในคราวเดียวกัน

ข้อ 19 ในคณะกรรมการฝ่ายสภา ให้มีคณะกรรมการกลุ่มงานต่างๆ เพื่อจัดวางแนวทางการดำเนินงาน ในฝ่ายนั้นๆ ให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพในการดำเนินงาน ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ฝ่าย คือ

ฝ่ายสังคม รับผิดชอบในเรื่อง สาธารณูปโภค การคมนาคม ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ยาเสพติดให้โทษ ด้านอนามัย งานบุคคลดีเด่น งานเด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้ด้อยโอกาส และกลุ่มงานอื่นที่ไม่ได้อยู่ในฝ่ายใด โดยมี คปต.ตะโหมดประสานงาน คือ ปลัดอำเภอ สาธารณสุขอำเภอ และพัฒนาการอำเภอ

ฝ่ายเศรษฐกิจ รับผิดชอบเรื่อง การประกอบอาชีพ การส่งเสริมอาชีพ การตลาด การออมทรัพย์โดย มี คปต.ตะโหมดประสานงานเกษตรตำบล

ฝ่ายการศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม รับผิดชอบเรื่องกิจกรรมวันสำคัญ การศึกษาของเด็ก เยาวชนและบุคคลทั่วไป ด้านขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรม การพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม กีฬาและกรีฑา

ฝ่ายสิ่งแวดล้อม รับผิดชอบเรื่อง ป่าไม้ แหล่งน้ำลำธาร การรักษาความสะอาดของ
ท้องถิ่นการท่องเที่ยว การจัดระเบียบภูมิทัศน์ของชุมชน สวนสาธารณะหรือสถานที่พักผ่อนหย่อน
ใจ การรักษาทรัพยากรธรรมชาติ โดยมีคปต. ตะโหมด กำนันประสานงาน

หมวดที่ 5 การประชุม

ข้อ 20 ให้มีการประชุมในแต่ฝ่าย ดังนี้

-ฝ่ายบริหาร ประชุมกันเดือนละ 1 ครั้ง

-ฝ่ายสภา ประชุมกันปีละไม่น้อยกว่า 6 ครั้ง

-ฝ่ายกรรมการตามกลุ่มย่อย 4 กลุ่ม ประชุมกันเดือนละ 1 ครั้ง

ในการประชุมในแต่ละครั้งต้องมีสมาชิกมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง โดยมีมติที่ประชุม
ให้ถือเสียงข้างมาก

หมวดที่ 6 เบ็ดเตล็ด

ข้อ 21 การแก้ไขเพิ่มเติมระเบียบนี้ให้กระทำโดยมติที่ประชุมเห็นชอบ โดยมีเสียงไม่น้อยกว่า
กึ่งหนึ่งของสมาชิกที่มาประชุม สมาชิกสามารถเสนอขอแก้ไขข้อบังคับได้ปีละ 1 ครั้ง

ข้อ 22 คณะกรรมการฝ่ายต่างๆ อยู่ในตำแหน่งคราวละไม่เกิน 2 ปี

ข้อ 23 สำหรับคณะกรรมการฝ่ายบริหารในปีแรกนี้ให้อำนาจประธานสภาตำบลตะโหมดเป็น
ผู้สรรหา

ให้ไว้ ณ วันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2541

(ลงนาม) พระครูสุนทรกิจจานุโยค

(พระครูสุนทรกิจจานุโยค)

ประธานสภาตำบลตะโหมด

ผลการดำเนินงานที่ผ่านมาของสถานวัดตะโหมด

จากการก่อตั้งสถานวัดมีผลงานที่เป็นรูปธรรม ดังนี้

1. การติดต่อโทรศัพท์เข้ามาใช้ในชุมชน องค์การโทรศัพท์ของอำเภอ เพื่อขอให้ติดตั้งโทรศัพท์ใช้ในหมู่บ้าน และส่งรายชื่อผู้ที่ต้องการขอใช้ แต่ไม่มีผลคืบหน้า จนกระทั่ง พ.ศ. 2539 จึงได้นำเรื่องนี้เสนอเข้าที่ประชุมสถานวัดตะโหมด เพื่อแต่งตั้งคณะทำงาน โดยมีนายอภิชาติ ขุนจันทร์และคณะรับไปดำเนินการในเดือนมกราคม พ.ศ. 2540 จึงมีโทรศัพท์ใช้ในชุมชนเป็นครั้งแรก

2. การสร้างป้อมยามตำรวจในชุมชนและการแก้ไขปัญหายาเสพติดรุนแรงกัน ก่อให้เกิดอันตราย ส่งเสียงดัง สร้างความรำคาญให้คนในชุมชน ที่ประชุมจึงได้มอบหมายให้ จสต. นิรันดร์ ฤทธิเดช และคณะรับเรื่องนี้ไปดำเนินการ ปรากฏว่าได้สร้างป้อมยามตำรวจในชุมชนจำนวนรถเหล่านั้นจึงลดลง

3. ปัญหาการปล่อยน้ำเสียของโรงเรียนทำยางแผ่นลงสู่แม่น้ำลำคลอง ที่ประชุมได้มอบหมายให้สุขาภิบาลตะโหมด (สำนักงานเทศบาลตำบลตะโหมดปัจจุบัน)รับไปดำเนินการ ผลปรากฏว่าปริมาณการปล่อยน้ำเสียลงแม่น้ำลำคลองลดลง แต่ยังไม่หมดไป ต้องดำเนินการต่ออีก

4.การก่อสร้างศูนย์วัฒนธรรมบ้านตะโหมด ที่ประชุมได้มอบหมายให้อาจารย์สว่าง รวมจินดา ผู้อำนวยการโรงเรียนประชาบำรุง และคณะรับไปดำเนินการ ขณะนี้ได้ก่อสร้างอาคารศูนย์แล้ว โดยไม่เน้นการใช้งบประมาณของทางราชการ เพราะทางคณะกรรมการขอรับบริจาคจากผู้มีจิตศรัทธาเท่านั้น สถานที่ก่อสร้างตั้งอยู่บริเวณโรงเรียนประชาบำรุงโดยศูนย์วัฒนธรรม เมื่อก่อสร้างเสร็จจะแยกออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นพิพิธภัณฑ์และส่วนที่เป็นการศึกษาเรียนรู้

5. การย้ายฌาปนกิจสถานที่เคยอยู่หน้าควน (เขาเตี้ยๆ) ไปไว้บนเนินควน พร้อมกับสร้างศาลาอีก 1 แห่ง เพื่อประกอบพิธีทางศาสนา และสร้างเชิงตะกอนด้วย

6.การดำเนินงานด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในรูปของป่าชุมชนเขาหัวช้าง ซึ่งมีนักท่องเที่ยว นักศึกษา อาจารย์ หน่วยงานราชการเข้ามาศึกษาดูงานเป็นจำนวนมาก

3. กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านป่าพง

ดำเนินการจัดตั้ง เมื่อวันที่ 4 กรกฎาคม พ.ศ. 2544

สถานที่ตั้งกลุ่ม บ้านเลขที่ 234 หมู่ที่ 9 ตำบลตะโหมค อำเภอตะโหมค จังหวัดพัทลุง

ความเป็นมา

เนื่องจากปัญหาความยากจนของคนในหมู่บ้าน และสถานะเศรษฐกิจที่ผันแปร ทุกคนจึงได้ร่วมมือกันเพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจโดยในที่ประชุมของชาวบ้าน หมู่ที่ 9 ได้มีมติให้มีการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์การผลิตขึ้น เพื่อให้ทุกคนรู้จักประหยัดและออมเงินโดยนำมาสะสมรวมกันเป็นกองทุนในรูปแบบกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ได้เป็นแหล่งระดมทุน (ธนาคารหมู่บ้าน) ดอกเบี้ยไม่เกินร้อยละ 12 บาท / ปี เริ่มแรกมีสมาชิกก่อตั้ง จำนวน 59 คน ยอดเงินสั่งจะสะสมของสมาชิกก่อตั้ง จำนวนเงิน 3,390 บาท โดยเสียดำสมัครหรือค่าธรรมเนียมแรกเข้าเป็นเงิน 10 บาทต่อหนึ่งคน มีการเก็บรักษาเงินฝากไว้ ณ ธนาคารออมสิน สาขาตะโหมค บัญชีเงินฝากออมทรัพย์เลขที่ 09 6705 20 107790 3 และบัญชีเงินฝากประจำธนาคารเดียวกัน บัญชีเลขที่ 09 6705 20 02 5397 3

วัตถุประสงค์ของการก่อตั้งกลุ่ม

1. เพื่อให้ทุกคนได้รู้จักประหยัดและออมเงิน
2. เพื่อความสะดวกในการฝากเงินและเก็บรักษาเงิน
3. เพื่อความมั่นคงและปลอดภัย
4. เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนให้สมาชิกกู้ยืมประกอบอาชีพในอัตราดอกเบี้ยไม่สูง

ขั้นตอนการจัดตั้งกลุ่ม

1. ประชุมกลุ่มเป้าหมายให้เข้าใจการจัดตั้งกลุ่มอย่างชัดเจน
2. ให้ชาวบ้านร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มอย่างสมัครใจ
3. รับสมัครสมาชิก
4. เลือกตั้งคณะกรรมการบริหารกลุ่ม
5. ประชุมกำหนดข้อบังคับเบื้องต้น
6. กำหนดวันส่งเงินสั่งจะ

7. จัดทำเอกสารทะเบียนบัญชีและสมุดสัจจะ
8. ประสานความร่วมมือกับธนาคารที่จะฝากเงิน

การดำเนินงานของกลุ่ม

1. รับเงินสัจจะจากสมาชิกทุกวันที่ 10 ของทุกเดือน เวลา 13.00 น.- 17.00 น. และนำเงินไปฝากธนาคารออมสินในวันรุ่งขึ้น ซึ่งมีคณะกรรมการร่วมลงนามเปิดบัญชี 3 คน คอยทำการเบิกจ่ายในแต่ละครั้ง โดยต้องมีลายเซ็นของคณะกรรมการร่วมกันจำนวน 2 ใน 3 คน มีการประชุมสมาชิกกลุ่มใหญ่ปีละ 1 ครั้ง เพื่อปันผล และหาแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในรอบปีที่ผ่านมา
2. ปล่อยเงินกู้ให้แก่สมาชิกเพื่อนำไปใช้ประกอบอาชีพ

โครงสร้างการบริหารงานกลุ่ม

คณะกรรมการแบ่งออกเป็น 4 คณะ ประกอบด้วย

1. คณะกรรมการอำนวยการ มีหน้าที่รับสมัครสมาชิก รับฝากเงิน จัดประชุม ทำงบดุล และปันผล
2. คณะกรรมการตรวจสอบ มีหน้าที่ตรวจสอบการดำเนินงานของกลุ่ม การจัดทำบัญชี และเอกสารทางการเงิน
3. คณะกรรมการเงินกู้ มีหน้าที่พิจารณาให้กู้ยืม ติดตาม และรณรงค์ให้ความรู้
4. คณะกรรมการส่งเสริมความรู้ มีหน้าที่เชิญชวนผู้สนใจสมัครสมาชิกและให้ความรู้แก่สมาชิกครั้งแรก และจัดเวทีความรู้ หรือเผยแพร่ประชาสัมพันธ์กลุ่ม
5. สมาชิกกลุ่ม มีหน้าที่
  - 5.1 ส่งเงินสัจจะสะสมเป็นประจำทุกเดือน
  - 5.2 ส่งเงินกู้ตามกำหนดเวลา
  - 5.3 เลือกตั้งคณะกรรมการบริหารกลุ่ม
  - 5.4 เข้าร่วมประชุมสามัญประจำปี
  - 5.5 มีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่ม
  - 5.6 ให้ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ดีแก่กลุ่ม
  - 5.7 กำกับ ตรวจสอบ การดำเนินงานกลุ่ม
  - 5.8 ให้ข้อมูลข่าวสารแก่เพื่อนสมาชิก

ผลงานที่ได้ดำเนินการ

1. รับฝากเงินสมาชิกทุกเดือน เริ่มตั้งแต่เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2544 เป็นต้นมา
2. รวมกลุ่มสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ เพื่อทำขนมขายเป็นรายได้เสริม
3. ทางคณะกรรมการกลุ่มได้ส่งเสริมให้สมาชิกกลุ่มไปฝึกอบรมการทำพวงมาลัย จำนวน 1 คน เพื่อให้สมาชิกที่ผ่านการอบรมมาเป็นวิทยากรสอนสมาชิกกลุ่มต่อไป
4. เป็นแกนนำร่วมกับหมู่บ้านในการดำเนินกิจกรรมในหมู่บ้าน เช่น กิจกรรมวันเด็กแห่งชาติ วันพัฒนา วันกตัญญู เป็นต้น
5. จัดตั้งโครงการสวัสดิการชุมชนเร่งด่วน เพื่อผู้ยากลำบากให้มีอาชีพเลี้ยงตนเอง
6. จัดทำโครงการกู้เงินสินเชื่อเพื่อพัฒนาชนบทจากธนาคารออมสิน จำนวน 1,000,00 บาท โดยให้สมาชิกรักษาเงินไปใช้ประกอบอาชีพ

นอกจากนี้ ยังมีผลสรุปการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มด้านการพัฒนาชุมชน ในรอบ 6 เดือน (ช่วงเดือนมกราคม - กรกฎาคม 2548) ดังนี้

1. งานรณรงค์การจัดหาสมาชิกกลุ่มฯ เพิ่มขึ้นให้ได้ 100 % ของหมู่บ้าน โดยวิธีการ คือ การระดมเงินออม เพื่อกู้เศรษฐกิจภายในชุมชน
2. ส่งเสริมกลุ่มอาชีพ ดอกไม้ประดิษฐ์ ผ้าใยบัวของชุมชนบ้านป่าพง และกิจกรรมอาชีพเสริม
3. ปลดปล่อยเงินกู้ให้กลุ่มสมาชิก เพื่อการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร และเพื่อการค้ารายย่อยให้สมาชิก
4. ช่วยเหลือเงินฌาปนกิจสงเคราะห์ศพของสมาชิกและครอบครัว จำนวน ครัวเรือนละ 1 ราย
5. บริจาคเงินให้คนชรา ซึ่งเป็นบิดา มารดา ปู่ย่า ตายายของสมาชิกกลุ่ม
6. บริจาคของขวัญวันปีใหม่ให้ชุมชนบ้านป่าพง
7. กิจกรรมส่งเสริมทางด้านพุทธศาสนา ได้แก่ ทอดกฐิน บุญเดือนสิบ เข้าพรรษา
8. บริจาคช่วยเหลือผู้ประสบภัยจากเหตุการณ์ “คลื่นยักษ์สึนามิ”
9. ดำเนินกิจกรรมเป็นคณะกรรมการชมรมกลุ่มออมทรัพย์ระดับอำเภอ
10. เข้าร่วมโครงการฝึกอบรมราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่า (รสทป.) ของกรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช
11. ดำเนินงานร่วมแก้ไขปัญหามลพิษทางน้ำได้เป็นกรรมการสภาลำนวัดตะโหมด โดยจัดเวทีประชาคมเรื่องการแก้ไขปัญหามลพิษทางน้ำ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ได้แก่ ป่าชุมชนเขาหัวช้าง และน้ำตกท่าช้าง

ปัญหาและอุปสรรคของกลุ่ม

ระยะแรกราษฎรไม่เข้าใจการทำงานของกลุ่ม และกลุ่มขาดเงินทุนดำเนินการ จึงมีการประชุมชี้แจงให้เข้าใจวัตถุประสงค์ของกลุ่มหลายครั้ง ทั้งแบบประชุมร่วมกันและแบบรายบุคคล โดยคณะกรรมการของกลุ่ม

4. กลุ่มสตรีอาสาพัฒนาชุมชนบ้านนาส้อง

ได้ก่อตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2545 โดยสมาชิกแยกออกมาจากกลุ่มออมทรัพย์ของหมู่ที่ 11 สมาชิกกลุ่มเป็นผู้หญิงในชุมชน มีความเกี่ยวพันเป็นญาติ เพื่อนบ้านกัน จำนวน 22 คน รวมตัวกันจัดตั้งกลุ่ม โดยมีหน่วยงานของรัฐ คือ สำนักงานเกษตรอำเภอตะโหมดและสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอคอยเป็นที่เลี้ยงสนับสนุน

ปัจจุบันกลุ่มสตรีอาสาพัฒนาชุมชนมีผลผลิตออกมาจำหน่าย เช่น การทำทุเรียนทอดกรอบ ข้าวหลาม ข้าวย่ำ กล้วยฉาบ เป็นต้น นอกจากนี้ กลุ่มยังต้องออกร้านจำหน่ายเมื่อมีงานวันสำคัญ หรือการจัดงานระดับอำเภอ จังหวัดและระดับประเทศ เช่น งานแสดงสินค้าหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ กลุ่มสตรีอาสาพัฒนาชุมชนไม่มีรูปแบบเป็นรูปธรรมเช่นกลุ่มอื่น แต่ต้องการให้ผู้หญิงใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ และเกิดการเรียนรู้ในการทำงานกลุ่ม

วัตถุประสงค์ของกลุ่ม

1. เพื่อเกิดการทำงานร่วมกันของผู้หญิงในชุมชน
2. เพื่อใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์และเพิ่มรายได้
3. เปิดโอกาสให้สมาชิกกลุ่มสามารถทำขนมหรือผลิตสินค้าจากวัตถุดิบของชุมชนมาใช้ประโยชน์

ผลการดำเนินงานของกลุ่ม

1. มีเงินทุนสำรองไว้ใช้ในกลุ่ม หากสมาชิกมีปัญหาเรื่องเงิน สามารถกู้ยืมเป็นทุนในการประกอบอาชีพ
2. เข้าร่วมงานออกร้าน OTOP (One Tambon One Product) ที่เมืองทองธานี กรุงเทพมหานคร เพื่อออกร้านจำหน่ายสินค้าของกลุ่ม
3. ช่วยเหลืองานส่วนรวมของชุมชน ทั้งในกิจกรรมด้านศาสนา การจัดประชุมการจัดกิจกรรมใดๆ โดยมีหน้าที่รับผิดชอบหลัก คือ การจัดหาอาหาร เครื่องดื่มหรืออื่นๆ

กลุ่มสตรีอาสาพัฒนาชุมชนบ้านนาส้อง เป็นกลุ่มที่ดำเนินการแตกต่างจากกลุ่มอื่น คือ เป็นกลุ่มเล็ก เน้นเฉพาะเพื่อนบ้านที่เป็นผู้หญิง โดยดำเนินการกลุ่มไปเรื่อยๆ ไม่มุ่งผลทางเศรษฐกิจเป็นหลักใหญ่

5. กลุ่มศิลปหัตถกรรมประดิษฐ์

ตั้งอยู่บ้านเลขที่ 103 หมู่ที่ 3 ถนนสุขาภิบาล ตำบลตะโหมค อำเภอตะโหมค จังหวัดพัทลุง

ประวัติการก่อตั้งกลุ่ม

คุณเพ็ญแข เรืองคล้าย (ผู้หญิงที่เป็นลูกหลานของชาวตะโหมคที่มีความสนใจเล่าเรียนมาทางด้านศิลปะ ทั้งงานประดิษฐ์ งานหัตถกรรม การจัดดอกไม้สดในงานพิธี การประกอบอาหาร ฯลฯ ซึ่งเป็นผู้หญิงในชุมชนที่มีฝีมือดี เป็นที่รู้จักของชุมชน) เป็นผู้เริ่มก่อตั้งกลุ่มศิลปหัตถกรรม มีสมาชิกส่วนใหญ่เป็นผู้หญิงในหมู่บ้านรอบๆ จำนวน 43 คน โดยการระดมทุนเป็นหุ้นๆ ละ 40 บาท รวมเป็นเงินทั้งสิ้น 3,700 บาท และเงินสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐทั้งภายในและภายนอกชุมชน เช่น สำนักงานเทศบาลตำบลตะโหมค โรงเรียนประชาบำรุง โรงเรียนวัดตะโหมคและศูนย์การศึกษาออกโรงเรียน มีบ้านของคุณเพ็ญแข เป็นที่ทำการกลุ่มฯ ซึ่งเดิมเคยเป็นที่ทำการของศูนย์การเรียนรู้ผลิตภัณฑ์จากดิน หลังจากนั้นศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนได้เป็นหน่วยงานที่เลี้ยงที่คอยสนับสนุนกลุ่มฯ เรื่อยมา โดยมีการก่อตั้งอย่างเป็นทางการและกำหนดรูปแบบการดำเนินงานของกลุ่มขึ้น ในวันที่ 25 มกราคม พ.ศ. 2547 โดยมีการวางระเบียบของกลุ่มฯ ดังนี้

ระเบียบว่าด้วยการดำเนินงานของคณะกรรมการกลุ่ม พ.ศ. 2547

เพื่อให้การบริหารการจัดการกลุ่มศิลปหัตถกรรมซึ่งก่อตั้งขึ้นโดยวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมสร้างอาชีพให้กับสมาชิกให้มีความคล่องตัว มีประสิทธิภาพและเอื้อประโยชน์ต่อสมาชิกโดยรวม จึงมีมติกำหนดระเบียบเกี่ยวกับการดำเนินงานของกลุ่มไว้ ดังนี้

ข้อ 1 ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบกลุ่มศิลปหัตถกรรมตะโหมค” ว่าด้วยการดำเนินงานของคณะกรรมการกลุ่ม พ.ศ. 2547

ข้อ 2 ให้ใช้ระเบียบนี้ตั้งแต่วันถัดจากประกาศเป็นต้นไป

ข้อ 3 วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกลุ่ม

- เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนอาชีพให้แก่สมาชิก
- เพื่อให้สมาชิกใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์
- เพื่อสร้างรายได้ให้แก่สมาชิก
- เพื่อให้เกิดความสามัคคีและการทำงานเป็นกลุ่มแก่คนชุมชน
- เพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้ผลิตภัณฑ์จากดินสำหรับเด็ก เยาวชน และผู้สนใจ

ข้อ 4 คุณสมบัติของสมาชิกกลุ่ม

- เป็นผู้มีความตั้งใจดี มีความรู้ความเข้าใจ เห็นชอบด้วยหลักการของกลุ่ม สนใจ มีส่วนร่วม

ในกิจกรรมของกลุ่ม

- เป็นผู้มีความพร้อมที่จะปฏิบัติตามระเบียบของกลุ่ม
- เป็นผู้มีความอดทนเสียสละและเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม
- สมาชิกต้องร่วมใจในการเข้าหุ้นกับกลุ่มอย่างน้อย 1 หุ้น
- ไม่เคยมีคำสั่งของศาลให้ต้องโทษจำคุก เว้นไว้แต่ความผิดลหุโทษ ซึ่งเกิดจากความ

ประมาท

ข้อ 5 ในกลุ่มให้มีคณะกรรมการตั้งแต่ 5 – 11 คน

ข้อ 6 คณะกรรมการดำรงตำแหน่งคราวละ 2 ปี

ข้อ 7 เมื่อคณะกรรมการครบวาระหรือสิ้นสุดลงให้มีการสรรหาใหม่ ภายใน 45 วัน นับแต่วันที่ครบวาระหรือสิ้นสุด

ข้อ 8 การขาดจากการเป็นสมาชิกภาพ

- ตาย
- ลาออกและได้รับอนุมัติให้ลาออกจากคณะกรรมการกลุ่ม
- ที่ประชุมใหญ่ลงมติด้วยคะแนนเสียงข้างมากให้ออกจากการเป็นสมาชิก
- จงใจฝ่าฝืนระเบียบของกลุ่มหรือแสดงตนเป็นปฏิปักษ์ไม่ให้ความช่วยเหลือ หรือร่วมมือ

กับกลุ่มไม่ว่าด้วยประการใด

ข้อ 9 การประชุม

- การประชุมสามัญใหญ่ประจำปี จัดให้มีขึ้นปีละ 1 ครั้ง
- กรรมการต้องมาประชุมทุกครั้งที่มีความจำเป็นหรือมีเรื่องสำคัญเร่งด่วน
- การประชุมต้องมีคณะกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง

คุณสมบัติของคณะกรรมการ

- ไม่เห็นแก่ตัวหรือประโยชน์ส่วนตัว และ เป็นผู้เสียสละ

- มีความสามารถแก้ไขปัญหาหรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้อย่างดี
- เป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป รักและศรัทธาในกลุ่มศิลปหัตถกรรม มุ่งมั่นพัฒนา

ความก้าวหน้าให้กลุ่ม

เงินหุ้น

เงินหุ้นมีผู้เบิกจ่ายได้ 3 คน คือ ประธานกรรมการ เลขานุการ และเหรัญญิก เพื่อใช้ตามวัตถุประสงค์ (ตามมติที่ตกลงในที่ประชุม) เช่น ซื้อวัสดุอุปกรณ์ที่เกี่ยวกับงานกลุ่มฯ ค่าเดินทางไปประชุมของคณะกรรมการ ค่ารับรองแก่ผู้มาเยี่ยมชม คูงานกลุ่ม และ ตามที่คณะกรรมการพิจารณาเห็นชอบตามความเหมาะสม

คณะกรรมการกลุ่มฯ มีรายชื่อดังนี้

อาจารย์เกตุวิทย์	รุ่งเรือง	ประธานกรรมการ
อาจารย์ภมร	พลเพชร	รองประธาน
นางสุมาลี	เกวีจดำ	เลขานุการ
นางกัลยา	เพชรสังข์	เหรัญญิก
นางผการัตน์	เพชรสุข	ฝ่ายการตลาด
นางปราณี	ชนะสิทธิ์	ประชาสัมพันธ์
นางสมใจ	เจียวจิน	ทั่วไป
นางเพ็ญแข	เรืองคล้าย	ผู้จัดการ

งบประมาณ

กลุ่มได้รับการจัดสรรเงิน จำนวน 10,240 บาท จากสำนักงานเทศบาลตำบลตะโหมด นำมาซื้อวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในกลุ่ม ดังนี้

1. ตู้แสดงสินค้า ชนิดกระจกใส จำนวน 1 ตู้ (เพื่อจัดวางสินค้า)
2. กถ่องพลาสติกใหญ่สำหรับใส่ดอกไม้ จำนวน 5 กถ่อง
3. สีนํ้ามัน
4. แม่พิมพ์ดอกไม้
5. ปืนกาว
6. พลาสติกกรองรดดอกไม้ จำนวน 1 กิโลกรัม

การจัดสรรกำไรรายปี

วิธีการจัดสรรกำไรใช้รูปแบบของสหกรณ์ ดังนี้

1. ปันผลให้แก่สมาชิกที่เข้าหุ้น 5% ของกำไรสุทธิ
2. เป็นค่าดำเนินการของกลุ่มในปีต่อไป 10% ของกำไรสุทธิ

3. เป็นค่าแรงงานแก่สมาชิกที่ทำงานหรือผลิตงาน 80%
4. เป็นเงินสนับสนุนชุมชน 5% (ในกิจกรรมที่ชุมชนขอรับการสนับสนุน เช่น งานวันสงกรานต์ งานวันเด็กแห่งชาติ งานวันลอยกระทง เป็นต้น)

สรุปผลการดำเนินงานในรอบปีที่ผ่านมา

- รายได้ทั้งหมดของกลุ่มทั้งปี	19,809	บาท
- หักค่าหุ้น	3,600	บาท
- รายได้กลุ่ม	16,209	บาท

จากกำไรข้างต้นได้นำมาจัดสรรตามรูปแบบการจัดการของกลุ่ม ดังนี้

1. จัดสรรตามการปันผลแก่สมาชิกเข้าหุ้น 5%	เป็นเงิน	810	บาท
2. ค่าดำเนินการของกลุ่ม	10%	เป็นเงิน	1,621 บาท
3. ค่าแรงงานแก่สมาชิกที่ทำงาน	80%	เป็นเงิน	12,968 บาท
4. เงินสนับสนุนชุมชน	5%	เป็นเงิน	810 บาท

ภาคผนวก ค ข้อมูลผู้หญิงในกลุ่มพัฒนาชุมชน

กรณีที่ 1 ป้าจิด

ป้าจิด อายุ 55 ปี เป็นสมาชิกกลุ่มสถานานวัดตะโหมด จบการศึกษาประถมศึกษาปีที่ 4 อาชีพทำสวนยางพารา ฐานะครอบครัวร่ำรวย ผ่านการเรียนรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมโดยผ่านการอบรมกับหน่วยงานของสถานานวัดตะโหมดและการศึกษาดูงานที่พรุโต๊ะแดง สามีมีอาชีพรับราชการตำรวจ

หลังจากเรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ก็ออกมาอยู่บ้านกับบิดามารดา ช่วยทำงานบ้าน โดยมีบิดาเป็นผู้อบรมสั่งสอน เพราะบิดามีอาชีพรับราชการครูและสอนเด็กในชุมชนตะโหมด จนได้รับรางวัลพ่อดีเด่น

ป้าจิดเป็นบุตรสาวคนโตของบ้าน บิดาจึงเป็นห่วงมาก และไม่ให้เดินทางไปเรียนต่อนอกชุมชน เพราะในสมัยนั้นการเดินทางค่อนข้างลำบาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากเป็นลูกผู้หญิงส่วนน้อยๆ ของป้าจิด ส่วนใหญ่เป็นผู้ชาย พ่อส่งไปเรียนต่อจนเป็นเป็นอาจารย์สอนในมหาวิทยาลัย และรับราชการครูในโรงเรียนใกล้บ้าน

ป้าจิดเล่าว่า นางแต่งงานตั้งแต่อายุ 18 ปี จนอายุ 20 ปี จึงเริ่มเข้ามาทำงานร่วมกับชุมชนอย่างจริงจัง โดยการเป็นตัวแทนของเยาวชนไปอบรม รวมจำนวน 45 วัน ที่จังหวัดปทุมธานี มีผู้หญิงร่วมเป็นตัวแทนชุมชนไปอบรมอีก 1 คนโดยการคัดเลือกเป็นตัวแทนของอำเภอตะโหมด หลังจากผ่านการอบรมและกลับมายังชุมชน จึงเริ่มทำงานในชุมชนมากขึ้น ป้าจิดเป็นผู้หญิงรุ่นแรกของชุมชนที่ได้ทำงาน และร่วมไปอบรมนอกชุมชนอย่างสม่ำเสมอ และมีความกล้าแสดงความคิดเห็นต่อที่ประชุม

บทบาทในชุมชนที่ผ่านมา ป้าจิดเคยเป็นประธานกลุ่มแม่บ้านใน 3 จังหวัด เคยเป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 4 เคยเป็นวิทยากรสมทบการจัดอบรมลูกเสือชาวบ้าน เป็นผู้นำของลูกเสือชาวบ้านในชุมชนตะโหมด เคยเป็นคณะกรรมการพัฒนาสตรีระดับจังหวัดพัทลุง และเป็นประธานสภาสตรีอำเภอตะโหมด โดยเข้าร่วมประชุมทุกเดือน

ป้าจิดเข้าร่วมกิจกรรมหลายอย่างกับทางชุมชนเรื่อยมา เพราะได้รับการสนับสนุนจากบิดามารดา น้อยๆ รวมถึงสามีก็ไม่ขัดข้องหรือขัดใจในการร่วมกิจกรรมกับชุมชน นอกจากนี้ ป้าจิดไม่มีบุตรให้รับผิดชอบ จึงไม่มีความกังวลใจเรื่องภาระในครอบครัว

บุคคลสำคัญที่ทำให้ป้าจิดได้ทำกิจกรรมของชุมชนอย่างต่อเนื่องคือ บิดาที่สั่งสอน ป้าจิด มาตั้งแต่เด็กทั้งเรื่องการใช้จ่ายเงิน การประหยัดอดออม เพราะครอบครัวมิได้มั่งคั่งร่ำรวย

เน้นให้บุตรทั้ง 7 คนได้เล่าเรียน มีวิชาความรู้ติดตัวเพื่อนำไปประกอบอาชีพในวันข้างหน้า และป้าจิตเห็นบิดาชอบช่วยเหลืองานสังคมมาตลอด ทั้งภายในบ้านก็มีแขกในชุมชนไปมาหาสู่ตลอดเวลา ซึ่งใครไปใครมาป้าจิตก็คอยต้อนรับขับสู้เป็นอย่างดี ตลอดจนให้ความช่วยเหลือ หากใครมีเรื่องเดือดร้อน หรือบิดาคอยให้คำปรึกษา แนะนำ

ป้าจิตเล่าถึงความเปลี่ยนแปลงของชุมชนตะโหมคว่า ชุมชนได้เริ่มเปลี่ยนแปลงมาตั้งแต่ 25 ปีที่แล้ว หลังจากที่ชุมชนมีไฟฟ้าใช้ เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นกับวิถีชีวิตของคนในชุมชน ซึ่งกว่าชุมชนได้ใช้ไฟฟ้าชาวตะโหมคว่าก็ต้องติดต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องซึ่งชาวบ้านได้ช่วยกันทำด้วย ก่อนมีไฟฟ้าเข้ามามีการจัดงานฉลอง 3 วัน 3 คืน เพื่อหาเงินสมทบมาซื้อเสาไฟฟ้า ซึ่งตอนนั้นได้เงินมาประมาณ 20,000-30,000 บาท เพื่อให้มีไฟฟ้าใช้ทั่วทั้งหมู่บ้าน โดยผู้จัดงานส่วนใหญ่เป็นบุคคลที่เริ่มก่อตั้งกลุ่มสถานวัดตะโหมคว่า ทุกคนในชุมชนได้ช่วยกันอย่างเต็มที่ ส่วนอีกเรื่องคือการทำถนนหนทาง เพราะทางสัญจรเข้าออกชุมชนค่อนข้างลำบาก ถนนเป็นหลุมเป็นบ่อ ดังนั้น จึงช่วยกันบริจาคเงินและช่วยกันออกแรงทำถนนสายแม่จริ - ตะโหมคว่า

งานที่ทำในแต่ละวันของป้าจิตสมัยก่อน คือ การจับปู จับปลา ทำนา ทำสวน เก็บข้าว ดูแลน้องตอนไม่ได้ไปเรียนต่อยังนอกชุมชน ช่วยทำงานในบ้านแทนมารดา

ป้าจิตอยากให้ชุมชนตะโหมคว่ามีวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง เช่น การทำหัตถกรรมจักสาน การทำกะลามาพะรว้ามาใช้ในครัวเรือน และส่งขายภายในจังหวัดพัทลุงเอง แต่ตอนนี้วิถีชีวิตคนในชุมชนเริ่มมีหนี้สินผ่อนสินค้า ทั้งหมดหุงข้าวไฟฟ้า ตู้เย็น โทรทัศน์ เป็นต้น ตลอดจนค่านิยมที่คนในชุมชนส่งบุตรไปเรียนนอกชุมชนมากขึ้น ทั้งที่โรงเรียนในชุมชนก็มี ป้าจิตอยากณรงค์ให้คนในชุมชนเปลี่ยนค่านิยมตรงนี้ อยากให้เด็กได้เล่าเรียนในชุมชนเหมือนสมัยป้าจิตเป็นเด็กๆ ทั้งที่บิดาเป็นครูก็ยังส่งเสริมให้บุตรได้เล่าเรียนใกล้บ้าน เพราะช่วยให้มีความใกล้ชิดกับครอบครัว ประหยัดค่าใช้จ่าย มีความปลอดภัย ไม่เสียเวลา เป็นต้น สมัยนี้ แม้ว่าเด็กมีบิดามารดาเป็นครูสอนในชุมชนยังส่งบุตรไปเรียนยังต่างจังหวัดหรือในจังหวัดพัทลุง โดยเด็กบางคนต้นตั้งแต่ ตี 5 เพื่อได้เตรียมตัวไปขึ้นรถโรงเรียน ปัญหาสังคมหลายอย่างจึงตามมา เพราะครูกับเด็กขาดความใกล้ชิดกัน ตลอดจนผู้ปกครองกับเด็กก็ไม่เข้าใจกันห่างเหินกัน หากเรียนกับครูในชุมชนเอง ครูทราบพฤติกรรมเด็กยามมีปัญหาจะได้ร่วมกันแก้ไขกับครอบครัวของเด็กได้ เพราะความสนิทสนมกันจึงเกิดการเอาใจใส่ดูแล

ป้าจิตมีความคล่องตัวในการเข้าร่วมกิจกรรมชุมชน เพราะมีความชอบโดยนิสัยและพื้นฐานส่วนตัว รวมถึงการที่แต่งงานแล้วไม่มีบุตร และได้รับการส่งเสริมจากครอบครัว ทั้งบิดามารดา น้องๆ และสามี ฐานะทางครอบครัวก็ไม่ลำบาก จึงไม่มีปัญหาเรื่องการทำมาหากินการที่ป้าจิตเข้าสังคมกับสามี ออกงานหรือทำกิจกรรมร่วมกับสามีในงานต่างๆ ทั้งระดับอำเภอ ตำบลก็

ทำให้หลายคนได้รู้จัก ทั้งที่เป็นหน่วยงานของอำเภอหรือตำบล การประสานงานกับหน่วยงานหรือทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นจึงคล่องตัวตามไปด้วย

กิจกรรมที่ป่าใจจัดทำอยู่ในชุมชน คือ เป็นกรรมการศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีของชุมชน โดยหน่วยงานของเกษตรอำเภอสนับสนุน เป็นกรรมการของโครงการครอบครัวเข้มแข็งมา 1 ปีแล้ว โดยมีการทำแผนงานด้านครอบครัวอยู่ขณะนี้

กรณีที่ 2 ป่าใจ

ป่าใจ อายุ 54 ปี เป็นสมาชิกกลุ่มกลุ่มเกษตรกรทำนาตะโหมด จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สมรสแล้ว มีอาชีพทำสวนยางพารา ฐานะครอบครัวร่ำรวยการเรียนรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมผ่านการอบรมกับการทำผลิตภัณฑ์สมุนไพร เพื่อผลิตแชมพู สบู่ และการอบรมเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ป่าใจเป็นบุตรสาวคนเดียว มีพี่ชาย 4 คน พี่ชายคนโตเป็นแกนนำชุมชนคนสำคัญ และเป็นบุคคลตัวอย่างในชุมชน พี่น้องทั้ง 5 คน มีครอบครัว และตั้งถิ่นฐานอยู่ในชุมชนตะโหมด และมีการไปมาหาสู่กันทุกวัน ป่าใจมีภาวะดูแลมารดาวัย 97 ปี ซึ่งชราและช่วยเหลือตนเองไม่ได้ต้องดูแลอย่างใกล้ชิด

หลังจากเรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่โรงเรียนวัดตะโหมด ก็ออกมาอยู่บ้าน ช่วยมารดาทำงานบ้านมาตลอด จนอายุได้ 20 ปี จึงแต่งงานกับสามีซึ่งเป็นคนตะโหมด มีบุตรชาย 1 คน บุตรสาว 2 คน คนเล็กกำลังศึกษาระดับปริญญาตรีที่จังหวัดสงขลา ส่วนอีก 2 คนเรียนจบและทำงานแล้ว ภายในบ้านจึงมีเพียงป่าใจ สามี หลานสาว 2 คนและมารดา

ป่าใจเล่าให้ฟังถึงการเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชนในสมัยก่อนว่า นางมีเวลาว่างมาก ไม่มีภาระในครอบครัวรัดตัว โดยได้ร่วมทำกิจกรรมในงานประเพณีหรือวันสำคัญซึ่งทำร่วมกันทั้งผู้หญิงและผู้ชาย โดยมีวัดตะโหมดเป็นศูนย์กลางและศูนย์รวมกิจกรรม พระครูเจ้าอาวาสเป็นผู้จัดทำกิจกรรมประสานงานกับคนในชุมชน แต่ปัจจุบันท่านชราภาพ จึงไม่ค่อยมีบทบาทตรงนี้ แต่ยังมีพระภิกษุหลายท่านที่ทำงานด้านนี้ รวมถึงพระภิกษุอื่นที่อุปสมบทใหม่ ส่วนใหญ่เป็นคนในชุมชนตะโหมด

ในสมัยก่อนหน่วยงานที่เข้ามาสนับสนุนงานด้านพัฒนาชุมชนมีน้อย เพราะสภาพชุมชนเป็นพื้นที่ป่า การเดินทางเข้ามาค่อนข้างลำบาก เช่นเดียวกับการเดินทางออกนอกชุมชนก็ลำบาก ผู้หญิงรุ่นเดียวกันที่ศึกษาจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 แล้ว ส่วนใหญ่ออกมาทำงานและมีครอบครัว โดยแต่งงานกับคนในชุมชนและพื้นที่ใกล้เคียง เช่น บ้านคลองใหญ่ บ้านหัวช้าง บ้านคลองน้อย บ้านเกาะเรียน บ้านปากพลี เป็นต้น การแต่งงานกับคนต่างจังหวัด และต่างอำเภอไม่ค่อย

มี เพราะผู้หญิงไม่ได้ออกไปเรียนข้างนอกชุมชน ในครอบครัวของป้าใจมีพี่ชายคนที่ 3 ที่ได้
ออกไปเรียนยังนอกชุมชนที่จังหวัดสงขลา และมีคู่ครองเป็นคนนอกชุมชน

สภาพของชุมชน เมื่อ 30 ปีที่แล้ว ทรัพยากรในชุมชนอุดมสมบูรณ์มีทั้ง แม่น้ำ ลำ
คลอง มีปลาชุกชุม ป้าใจและสามีจะออกไปหาปลา หาของป่า หน่อไม้ ผักกูด เป็นต้น แต่เมื่อ 4 –
5 ปีที่ผ่านมา สภาพชุมชนมีความแห้งแล้งในฤดูร้อน ฝนตกน้อย พื้นที่นาขาดน้ำ การเก็บหาของป่า
ค่อนข้างหายาก ประกอบกับมีการค้าขายผัก ผลไม้ ปลาหรืออาหารอื่นในชุมชนเกิดขึ้น คนใน
ชุมชนจึงซื้อหาอาหารได้ง่ายและสะดวก หรือบางครั้งทำงานทำสวนยางพาราเสร็จก็ไม่มีเวลาหา
ของป่า จึงซื้อหาอาหารที่มีคนนำมาขายในชุมชน

ป้าใจเล่าถึงการเข้าร่วมกลุ่มเกษตรกรทำนาตะโหมคว่า สามีเป็นสมาชิกและเป็น
หัวหน้าหน่วยเกษตรกรรมด้วย ส่วนป้าใจก็เป็นคู่สมรสหรือบุคคลในครอบครัวก็ได้รับสิทธิ์เป็น
สมาชิกด้วย โดยกลุ่มเกษตรกรทำนาตะโหมคว่าจะสนับสนุนภรรยาหรือคู่สมรสของสมาชิกโดย
สนับสนุนในรูปของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทำนาตะโหมคว่าให้ผู้หญิงรวมกลุ่มแปรรูปอาหารหรือ
ผลิตภัณฑ์ชุมชน โดยตอนแรกป้าใจแลสมาชิกในกลุ่มได้ทำน้ำพริกธัมมิง ต่อมามีการสนับสนุนให้
นำเตาอบมาทำขนม ก๋วยเตี๋ยว ทุเรียนกวน ทุเรียนทอด และขนมไทย เช่น ขนมตาแมว ขนม
ทองหยอด ฝอยทอง ขนมลิ่มกลิ้ง หรือตามที่กลุ่มเกษตรกรทำนาตะโหมคว่าส่งเข้ามาให้กลุ่มแม่บ้าน
ทำ นอกจากนี้ กลุ่มเกษตรกรทำนาตะโหมคว่ายังสนับสนุนเงินทุนให้กลุ่มแม่บ้านได้ไปศึกษาดูงานหรือ
ออกร้านผลิตภัณฑ์ตามที่มีหน่วยงานเชิญมา

ช่วงวันปีใหม่มกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทำนาตะโหมคว่ามีงานมาก เพราะต้องทำเบเกอรี่
เล็ก ๆ คุกกี้ และขนมปังจากการสั่งซื้อของหน่วยงานหรือผู้คนในชุมชนเพื่อเป็นของขวัญ ของฝากช่วง
ปีใหม่

บทบาทสำคัญของป้าใจในชุมชนที่คนรู้จัก คือ การเป็นแม่ครัวใหญ่ในงานวัด งาน
แต่งงาน งานบวช งานศพ หรืองานอื่น ซึ่งป้าใจมีความชอบเรื่องทำอาหารและขนมมาตั้งแต่สมัย
ศึกษาเล่าเรียน ป้าใจมีความสุขที่ได้ปรุงรสอาหารให้คนอื่นรับประทาน บางครั้งมีการเข้ามาทำสน
ศึกษาดูงาน ของหน่วยงานในชุมชนก็จะจ้างมาให้มาจัดทำอาหาร ทั้งอาหารคาวหวาน โดยนาง
มีทีมงานร่วมมือกันทำ ถ้าหน่วยงานไหนมีงบประมาณน้อยนางก็จะช่วยทำอาหารโดยไม่คิดมูลค่า

บ้านของป้าใจจะเป็นศูนย์รวมของผู้หญิงในชุมชน เพราะมีลานหน้าบ้านที่
กว้างขวาง มาร่วมทำอาหาร กับข้าว หรือหากมีกิจกรรมการทำเทียนพรรษา ทำกระทง หรือ
กิจกรรมอื่นที่ต้องทำร่วมกันเป็นกลุ่ม กลุ่มผู้หญิงจะนัดทำกันที่บ้าน

ในกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อม เช่น การจัดทำป่าชุมชน การจัดการการท่องเที่ยวเชิง
นิเวศ การทำธนาคารน้ำ เป็นต้น ป้าใจไม่ได้เข้าร่วมตอนเดินสำรวจป่า เพราะสภาพร่างกายไม่ถนัดใน

การเดินป่าหรือการออกกำลังกายมาก หากมีคนเข้ามาเยี่ยมชม ทัศนศึกษาดูงาน จัดค่ายพักแรมภายในชุมชนทางวัดตะโหมดจะประสานมายังบ้านนางให้รับเป็นธุระเรื่องการจัดหาอาหารให้

ในกิจกรรมเกี่ยวกับประเพณีวัฒนธรรม เช่น งานวันสงกรานต์ปี 2548 นางได้ร่วมเป็นผู้รับผิดชอบงานย้อนยุคที่จัดขึ้น เป็นผู้จัดหานางรำจำนวน 24 คน แบ่งเป็น 2 รุ่น คือ รุ่นอายุ 25 – 35 ปี และรุ่นอายุ 36 – 60 ปี ทุกครั้งที่ทีมงานของชุมชนทำงานตามประเพณีและตามโอกาสนางจะต้องรับผิดชอบเรื่องอาหาร ต้อนรับแขก หรือจัดเตรียมสิ่งของมาตลอด บางครั้งมีการประสานงานจากวัดมายังนาง หรือผ่านทางบุคคลในครอบครัว เช่น สามี พี่ชาย และป้าจิด เป็นต้น โดยทุกครั้งจะมีการช่วยเหลือกันเสมอมาทั้งในกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทำนาตะโหมดกับวัดตะโหมด

อนาคตป้าใจอยากให้เด็กและเยาวชนในชุมชนเห็นความสำคัญของชุมชนและพยายามรักษาความเป็นชุมชนที่คอยเอื้อเฟื้อกัน ทุกคนในชุมชน วัด โรงเรียน และหน่วยงานต่าง ๆ เพราะไม่ว่างานหรือกิจกรรมใดจะสำเร็จได้ด้วยดี ก็ต้องมีความสามัคคีกัน แต่เด็กในปัจจุบันจะไม่ค่อยสนใจงานในชุมชนเท่าที่ควร ที่เห็นปัจจุบันก็เป็นรุ่นของนางสาวแดง นางจอย และภรรยาของผู้ใหญ่บ้าน เป็นต้น แต่รุ่นเล็กกว่านั้นไม่มีใคร เพราะเด็กและเยาวชนไปศึกษาเล่าเรียนนอกชุมชน ซึ่งแตกต่างกับสมัยของคนที่ยังมีเด็กศึกษาเล่าเรียนภายในชุมชนกันมาก

บทบาทของผู้หญิงในชุมชนก็เป็นกลุ่มของแม่บ้านที่ได้รวมตัวกันทำอาหารหรือกิจกรรมผู้หญิงในชุมชนตั้งแต่สมัยก่อน ไม่มีใครเป็นผู้นำ เช่นผู้ชายที่เป็นตัวแทนของชุมชน ผู้ชายคิดและทำงานให้แก่ชุมชน เช่น กลุ่มผู้ก่อตั้งกลุ่มเกษตรกรทำนาตะโหมด สภากาชาดวัดตะโหมด เป็นผู้ชายที่คิดริเริ่มก่อตั้ง ส่วนผู้หญิงเป็นผู้ร่วมรับรู้ผ่านสามีหรือการบอกเล่า ไม่ได้ไปนั่งปรึกษาหารือเสนอความคิดเห็น ในปัจจุบันเมื่อมีหน่วยงานหรือบุคคลภายนอกมาดูงานกลุ่ม องค์กรหรือกิจกรรมของชุมชน ผู้หญิงจะมีบทบาทในการต้อนรับ การจัดทำอาหาร จัดสถานที่พัก เป็นต้น

กรณีที่ 3 พี่แดง

พี่แดง อายุ 35 ปี เป็นกรรมการของสภากาชาดวัดตะโหมด จบการศึกษาปริญญาตรี อาศัยร่วมกับมารดา สถานโสด ตำแหน่งในชุมชนผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 3 ฝ่ายปกครองอาชีพทำสวนยางพารา ฐานะครอบครัวร่ำรวย ผ่านการเรียนรู้เรื่องสิ่งแวดล้อม อบรมกับหน่วยงานของศูนย์ศึกษาจัดทำป่าชุมชนและธนาคารน้ำ

พี่แดงเป็นชาวตะโหมดโดยกำเนิด อาศัยอยู่ในครอบครัวของมารดา มีอาชีพทำสวนยางพารา มีพี่น้องร่วมท้อง 5 คน ผู้ชาย 3 คน ผู้หญิง 2 คน พี่แดงเป็นบุตรสาวคนที่ 2 ของครอบครัว บิดาเป็นชาวจังหวัดพัทลุง มารดาเป็นชาวอำเภอเขาชัยสน ย้ายมาอยู่ในชุมชนตะโหมด ตั้งแต่ปี 2519 โดยประกอบอาชีพทำสวนยางพาราแล้วก็ตั้งรกรากที่นี่

พี่แดงทำงานในส่วนของสถานาวัดตะโหมด เน้นการทำงานด้านป่าชุมชนเป็นหลัก เข้าร่วมงานตั้งแต่ป่าชุมชนเริ่มก่อตั้ง เมื่อปี พ.ศ. 2543 พี่แดงเป็นผู้หญิงที่มีความคล่องตัวในการทำกิจกรรมชุมชนมาตั้งแต่อายุ 15 ปี คลุกคลีทำงานกับวัดและชุมชนมาตลอด เพราะมารดาของพี่แดงชอบช่วยเหลือและทำงานร่วมกับผู้อื่น อยากให้ลูกทำงานส่วนรวม

พี่แดงได้รับผลจากการเข้าร่วมงานภายในชุมชนทั้งความรู้เรื่องทรัพยากรป่าไม้ โดยชุมชนตะโหมดจะมีพื้นที่ป่าไม้ ต้นไม้ มีสภาพป่าที่สมบูรณ์อยู่ แต่ไม่รู้จักและไม่ทราบเรื่องพันธุ์ไม้เลย จนกระทั่งพี่แดงเข้าทำงานร่วมกับองค์กรของป่าชุมชน เริ่มจากการเดินสำรวจป่า นำนักท่องเที่ยวไปเดินป่า ได้เรียนรู้เรื่องพันธุ์ไม้ พืชสมุนไพร ความร่มเย็น ความสงบของป่า และอีกหลายอย่าง รวมถึงการทำงานเป็นกลุ่มซึ่งต้องทำงานร่วมกับผู้อื่น ได้รับความรู้ที่ต่างจากการอบรมสั่งสอนของบิดามารดา นอกจากนี้ยังได้รับความอบอุ่นจากการเข้าร่วมกลุ่ม ความสนุกสนานเรียนรู้การใช้ชีวิตร่วมกันในสังคม ทั้งแง่ดีและไม่ดี นำมาปรับใช้ในการดำเนินชีวิตของตนเองได้

แต่เดิมก่อนจะมาทำงานร่วมกับองค์กรของป่าชุมชน พี่แดงเคยทำงานกลุ่มกับกลุ่มแม่บ้านของหมู่ที่ 3 ตอนนั้นทำขนม น้ำพริกขมิ้นมั่ง ทูเรียนทอดกรอบ ตอนนีพี่แดงไม่ได้ร่วมงานกับกลุ่มแม่บ้าน เพราะทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 3

อนาคตของกลุ่มป่าชุมชนจะหยุดทำโครงการต่างๆ เพราะมีการขยายผลไปสู่กลุ่มน้ำตกทำช้างที่จะอนุรักษ์น้ำตกและพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว และกลุ่มต้นหญ้าจากโรงเรียนประชาบำรุง ทางกลุ่มป่าชุมชนจึงเปรียบเสมือนพี่เลี้ยง คอยให้คำปรึกษา เพื่อกลุ่มน้องใหม่จะได้ยืนได้ พร้อมกับทำเป็นเครือข่ายกลุ่มอนุรักษ์ป่าไม้ให้มีจำนวนกลุ่มเพิ่มขึ้น

ตอนนี้มีนักศึกษาของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ทำเรื่องการประเมินมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ของน้องเกดอยู่ ก็ยังมีงานอีกหลายชิ้นตอน โดยตอนนี้มีการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับการสร้างอ่างเก็บน้ำคลองหัวช้างอยู่ว่าจะดำเนินการหรือไม่ ตลอดจนการสอบถามข้อมูลจากอำเภอป่าบอน อำเภอท่งหวายว่ายินดีที่จะให้ป่าชุมชนเขาหัวช้างสร้างหรือไม่ให้สร้างอ่างเก็บน้ำ ทางชาวบ้านยินดีที่จะจ่ายเท่าใด

สภาพเศรษฐกิจของชุมชนตะโหมดเศรษฐกิจค่อนข้างดี รายได้ในครัวเรือนไม่ขาดแคลน ไม่เหมือนในเมือง ถ้ามีรายได้ไม่พอก็อดอยาก ถือเป็นสังคมเมืองที่มีคนเห็นแก่ตัวมากขึ้นเรื่อยๆ โดยคนบ้านใกล้กันก็ไม่รู้จักกันเลย ไม่ช่วยเหลือกัน ไม่เอื้อเฟื้อ ไม่พูดคุย

ด้านทรัพยากรก็มีความอุดมสมบูรณ์ ทั้งเรื่องดินและอากาศดี ไม่ร้อนมากเหมือนในเมือง น้ำท่าก็ไหลจากป่ามาสู่พื้นที่ทำกิน มีน้ำเพียงพอต่อการเกษตร แต่ปีนี้น้ำค่อนข้างน้อย ส่วนเรื่องป่าไม้นั้นก็ดีและมีกลุ่มต่างๆ คอยเป็นกลุ่มอนุรักษ์และเฝ้าดูไม่ให้มีการเข้าไปทำลายป่า

สำหรับกิจกรรมงานประเพณี เช่น สงกรานต์ งานเดือนสิบ พี่แดงจะเป็นผู้เข้าร่วมกิจกรรมเสมอ เช่น งานลอยกระทงปี 2547 พี่แดงช่วยซื้อพวงมาลัยให้นางนพมาศ และส่งกระทงเข้าร่วมประกวดในนามของชุมชนหมู่ที่ 3

ส่วนงานเข้าพรรษาเข้าร่วมทำเทียนพรรษาของหมู่ที่ 3 และของกลุ่มป่าชุมชน โดยร่วมกันทำที่บ้านของผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 3 ทั้งการรับสิ่งของ พวกผลไม้ ขนมใส่ในการแห่เทียน

งานวันแม่แห่งชาติที่ผ่านมา ไม่ได้ร่วมวิ่งฟันรันตอนช่วงเช้า มีผู้ชายในชุมชนเป็นผู้ทำอาหารเลี้ยงผู้หญิงในวันนั้น ช่วงบ่ายๆ ได้ร่วมกันจัดเตรียมสถานที่ภายในวัด เพื่อร่วมกันถวายเทียนชัยถวายพระพรตอนช่วงค่ำ เวลา 19.00 น. มีหน่วยงานและกลุ่มต่างๆ กว่า 40 หน่วยงานเข้าร่วมจุดเทียนถวายพระพรและวางพานพุ่มที่วัดตะโหมด พี่แดงเป็นตัวแทนวางพานพุ่มในนามของหมู่บ้าน หลังจากนั้นเวลา 21.00 น. ก็มีการแสดงของกลุ่มแม่บ้านในหมู่บ้านต่าง ๆ

วันที่ 5 ธันวาคม 2547 เข้าร่วมกิจกรรมในภาคกลางวันโดยการปลูกต้นไม้ที่สวนสมุนไพรบนควน (ใกล้เมรุศพ) มีการทำขนมจีนเลี้ยงรับรอง โดยมีครูในโรงเรียนประชาบำรุง ซึ่งเป็นผู้จัดทำโครงการให้เด็กนักเรียนได้เข้าไปปลูกต้นไม้ และสวนไพรต่างๆ ร่วมกับผู้ปกครองและชาวบ้านผู้สนใจ กลุ่มนักเรียนที่เข้าร่วมนั้นคือ กลุ่มรักตะโหมด จนเวลาเย็นมีการรวมพลคนเหลือเฟือ เต็มแอโรบิกและร่วมถวายพระพรแด่พระเจ้าอยู่หัว

กิจกรรมการอบรมศาสนพิธีวิถีพุทธของวัดตะโหมดนั้น พี่แดงเข้าร่วมอบรมด้วยได้รับความรู้เกี่ยวกับงานพิธีการ อบรมแล้วทำให้ทราบว่า การปฏิบัติในบางเรื่องเกี่ยวกับพิธีกรรมทางศาสนา บางเรื่องที่ยังปฏิบัติไม่ถูกต้องอยู่ ก็ได้รู้วิธีการปฏิบัติที่ถูกต้อง เช่น การจุดเทียนชนวนให้ประชาชนในการส่งเทียนชนวนควรส่งอย่างไร การจัดโต๊ะหมู่บูชา แบบ 5 แบบ 7 และแบบ 9 งานมงคลต้องนิมนต์พระกี่รูป

หลังจากอบรมก็ได้เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มผู้หญิงที่เป็นผู้นำในการทำพิธีต่าง ๆ เช่น งานศพ งานทอดผ้าป่า และนำไปปฏิบัติและบอกคนอื่นในครอบครัวได้ โดยได้จัดอบรมในช่วงบ่ายจำนวน 5 วัน พี่แดงอยู่ในกลุ่มของหมู่ที่ 3

พี่แดงไม่กล้าเป็นผู้นำในการทำพิธีการหรือเป็นผู้นำคนเดียวได้ แต่ถ้าร่วมกันทำทั้งหมดกล้าทำ ตอนนี้เห็นป่าพันที่คอยเป็นผู้นำคนอื่นได้ เพราะน้ำเสียงไพเราะ และมีความกล้าหาญในการทำกิจกรรมของโครงการศาสนพิธีวิถีพุทธ โครงการนี้ มีพระครูเลขานุการสถานวัดตะโหมดและพระครูในวัดตะโหมดคอยเป็นผู้จัดการร่วมกับผู้ใหญ่บ้านและผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านของแต่ละหมู่บ้านหาสมาชิกกลุ่มๆละ ประมาณ 25 ถึง 30 คน โดยต้องเป็นผู้หญิงที่มีความสมัครใจเพื่อเข้าอบรม ไม่มีค่าตอบแทน ใช้เวลาช่วงตอนบ่ายแล้วจึงมาร่วมอบรมกัน

พี่แดงไม่ได้ร่วมประชุมเรื่องการจัดการน้ำของชุมชน เพราะไม่มีเวลาว่าง แต่เข้าร่วมตอนการจัดทำธนาคารน้ำที่ห้วยต่างๆ โดยร่วมลงแรง ช่วยทำอาหาร ตอนแรกของการทำธนาคารน้ำไม่ค่อยได้ร่วม แต่ช่วงหลังได้ร่วมบ้าง

พี่แดงเข้าร่วมทำแผนงานของป่าชุมชนตั้งแต่ตอนแรก วางเงื่อนไข กำหนดกฎระเบียบ ตอนเริ่มแรกของการกำหนดโครงการ เลือกตั้งคณะกรรมการกลุ่ม จนถึงขั้นสำรวจเส้นทางว่าจะทำเส้นทางไหน ระยะทางเท่าไร เดินไปอย่างไร แต่ละเส้นทางมีป้ายบอกทางว่าเป็นเส้นทางอะไร ระยะทางเท่าไร เดินไปอย่างไรแต่ละเส้นทางมีป้ายบอกเรื่องชื่อของต้นไม้ พี่แดงชอบเข้าร่วมกิจกรรมของป่าชุมชนมากๆ ไม่ชอบสังคมเมือง ชอบป่าที่ดูร่มรื่น สบายใจ ส่วนการร่วมวางแผนเรื่องดิน และอื่นๆ นั้น พี่แดงไม่ได้เข้าร่วมเลย

ส่วนงานด้านสาธารณสุขประโยชน์ในชุมชน พี่แดงได้เข้าร่วมงานพัฒนาน้ำตกทำซ้างและน้ำตกหม่อมจ้อย โดยจะมีเวลานัดกันพัฒนาในแต่ละปี ตอนนี้กำลังจะมีการพัฒนาอีก ส่วนใหญ่พี่แดงจะช่วยเก็บขยะ เศษขวด กวาดกิ่งไม้ โดยแรกเริ่มตอนเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขของหมู่ที่ 3 นั้นจะมีกิจกรรมสาธารณสุขประโยชน์เป็นจำนวนมาก แต่ปัจจุบันการทำงานในหน้าที่ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านต้องรับผิดชอบงานร่วมกับผู้ใหญ่บ้านมากขึ้น อาจไม่มีเวลาร่วมงานในบางเรื่อง

การเข้ามาทำงานกับชุมชนตะโหมดของพี่แดง เริ่มตั้งแต่ตอนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยคอยติดตามมารดาไปวัดหรืองานในชุมชน จึงได้เรียนรู้การทำงานของวัดกับชุมชนมาตลอด แต่ไปวัดหรือร่วมพิธีต่างๆ ถึ้ขึ้นตอนอายุ 15 – 16 ปี (จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3) โดยการเข้าร่วมงานบุญงานกุศลในวัด ซึ่งคนในครอบครัวไม่เคยขัดข้อง มารดาสนับสนุนเต็มที่ในการทำงานเพื่อส่วนรวม ทั้งงานที่วัด หรืองานบุญต่างๆ เพราะมารดานั้นมีพื้นฐานการเป็นแม่ครัวของชุมชนตะโหมดมาตลอด แต่ปัจจุบันไม่ได้เข้าไปทำ เพราะอายุมาก สภาพร่างกายไม่คล่องตัว พี่แดงได้เรียนรู้การผูกผ้าในงานพิธีการ ถ้ามีงานในชุมชนพี่แดงรับผิดชอบการผูกผ้าผ่าน จัดสถานที่ในวัด

คนในชุมชนตะโหมดจะรู้จักพี่แดงในฐานะของผู้หญิงที่มีบุคลิกที่หัวๆ คล้ายผู้ชาย พูดเสียงดัง คิดอะไรหรือทำอะไรมีความมั่นใจ และกล้าพูด ชอบช่วยเหลือผู้อื่นหรือกิจกรรมส่วนรวม การเข้ามาทำงานในชุมชนของพี่แดง ครอบครัวไม่ขัดข้องให้เข้าร่วมงานในชุมชน และพี่แดงเองชอบพบปะผู้คน สماعม ตลอดจนพี่แดงเป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านของหมู่ที่ 3 จึงต้องทำหน้าที่ดูแลลูกบ้านให้ดีที่สุด

บทบาทของผู้หญิงและผู้ชายในชุมชนนั้น ผู้ชายมีบทบาทมากกว่ามาตั้งแต่ในสมัยก่อน แต่ปัจจุบันบทบาทของผู้หญิงเพิ่มมากขึ้น ผู้หญิงจะเข้ามารับผิดชอบงานในชุมชนและมีจำนวนเพิ่มขึ้น ทำให้เกิดความเสมอภาคกันระหว่างผู้หญิงและผู้ชาย ผู้หญิงจะมีหน้าที่ความ

รับผิดชอบมากกว่าเดิม เช่น เป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน การต้อนรับผู้มาเยือน ร่วมเป็นคณะกรรมการใน กลุ่มต่างๆ เพราะผู้หญิงมีความอดทนสูงกว่าผู้ชายในหลายเรื่อง เช่น การเข้าร่วมประชุม ผู้หญิงมีการ ประณีประนอมไม่สร้างความขัดแย้ง ผู้หญิงมีอะไรหลายอย่างที่พิเศษกว่าผู้ชาย เพราะผู้ชายบางครั้ง ประชุมแล้ว มีการถกเถียงกัน มีการเอาชนะมากกว่าการมีเหตุผล (เป็นเฉพาะบางคน) และจุดที่ น่าสนใจของผู้หญิง คือ การเป็นผู้ประสานงานระหว่างตนกับคนในชุมชนทั้งผู้หญิงและผู้ชาย เมื่อ ได้รับรู้เรื่องราวใดมาก็นำมาถ่ายทอดให้ผู้อื่นได้รับทราบ แต่ผู้ชายบางครั้งไปอบรมหรือประชุม มาแล้วไม่ได้ถ่ายทอด หรืออาจมาแล้วลืมก็มี แม้บางครั้งการทำงานอาจแยกผู้หญิงผู้ชายแต่ ระหว่างคนในชุมชนด้วยกันก็มีการปรึกษาหารือ

การประชุมในชุมชนหรือกิจกรรมพิเศษได้ร่วมรับฟังการประชุม แสดงความ คิดเห็นหรือถามที่ประชุมหากไม่เข้าใจ ตลอดจนรับผิดชอบหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้ทำงานนั้นๆ เช่น ขับรถรับ – ส่ง เด็กนักเรียน ทำอาหาร ซื่อของ เคนป่า ทำบัญชี ต้อนรับผู้มาเยือน ไปผูกผ้า ในงานศพหรืองานพิธีอื่น ๆ เป็นต้น

การประชุมของชุมชนตะโหมคนั้น ไม่จำเป็นว่าวัยผู้อาวุโสหรือผู้ที่มีอายุมากกว่า ต้อง เป็นฝ่ายผู้ในที่ประชุมนำตลอด ส่วนใหญ่ใช้รูปแบบการพูดคุย และรับฟังกันตามเหตุและผล บางครั้ง หากผู้อาวุโสในชุมชนคัดค้านก็มีการโต้รองกัน โดยที่ประชุมก็รับฟังเสียงเหล่านั้นด้วย เพราะการ ทำงานบางอย่างต้องอาศัยประสบการณ์การทำงานและการแก้ไขปัญหาของผู้อาวุโสที่เคยผ่านงานมา ด้วย แต่มิใช่ว่าระบบอาวุโสจะทำให้เกิดเผด็จการ

กิจกรรมของสภากาชาดหรือของชุมชนตะโหมคนั้นมีบุคคลหลักที่คอย จัดการหรือดำเนินการ คือ พระครู และเลขาสภากาชาดหรือของชุมชนตะโหมคนั้นที่เป็นพระสงฆ์หลักและมีผู้ใหญ่ ของชุมชน เช่น คุณลุง แกนนำคนสำคัญของชุมชน มีการปรึกษาหารือกันหากมีงานหรือกิจกรรม ใดที่ขอความร่วมมือกับชุมชน หลังจากทีปรึกษากันแล้วจะเชิญหัวหน้ากลุ่มต่างๆ หัวหน้าชุมชน เพื่อรับทราบและหารือผู้รับผิดชอบว่างานใดหมู่บ้านไหนจะรับผิดชอบบ้าง แล้วแต่ละหมู่บ้านจะมี ความพร้อมและไปวางตัวคนในหมู่บ้านให้ไปจัดการงานนั้น ๆ การประสานงานก็ไม่เกิดปัญหา เพราะทุกคนจะรับหน้าที่กันโดยอัตโนมัติ การประสานงานก็ไม่เกิดปัญหา เพราะทุกคนรับหน้าที่ และรับผิดชอบงานตามที่ได้กำหนดให้ทำ ถ้าใครที่รับงานไปแล้วทำไม่ได้หรือมีปัญหาต้องบอกให้ ทราบ เพื่อจะได้แก้ไขปัญหาได้ทันเวลา

กิจกรรมของป่าชุมชนในตอนนี้จะให้ผู้อาวุโส ซึ่งมีประสบการณ์ชี้แนะพวกพี่ เช่น ผู้ อาวุโสของชุมชน น้ำ ๆ พี่ ๆ ของชุมชน เพราะคนรุ่นก่อนจะทราบเรื่องป่ามาก ป่าเปรียบเสมือน บ้านของพวกเขา เพราะการคลุกคลีกับป่าตลอด ลุงๆ มีการถ่ายทอดความรู้เรื่องป่า สมุนไพร สัตว์ และการประกอบอาชีพ ที่ยึดป่าเป็นหลัก โดยเราเอง เป็นคนรุ่นต่อไปที่รับรู้มาเรื่อยๆ ค่อยๆ พัฒนา

จนเดี๋ยวนี้ตัวเราก็มีความรู้และชอบเรื่องป่า การเดินป่า ที่น่าทึ่ง คือ ผู้อาวุโสที่นั่นรู้แม้กระทั่งว่าสัตว์ที่เดินมาหรือจากรอยเท้าว่าเป็นสัตว์ที่ตั้งท้องอยู่ เห็นได้ว่าพวกเขามีความชำนาญกันมาก แต่ตอนนี้ทางกรมชลประทานกำลังสร้างอ่างเก็บน้ำคลองหัวช้าง กลุ่มป่าชุมชนร่วมแรงร่วมใจเพื่อที่รักษาป่าไว้ให้กับหลายคนได้ใช้ประโยชน์ด้านต่าง ๆ เช่น ด้านการเรียนรู้ การพักผ่อนหย่อนใจ การสร้างอากาศบริสุทธิ์ การให้ชุมชนมีน้ำใช้

บุคคลที่พี่แดงชื่นชมและยึดเป็นต้นแบบคือ คุณลุงแก่นนำคนสำคัญของชุมชนและเป็นบุคคลตัวอย่าง เพราะเป็นคนมีเหตุผลในการดำเนินงาน การทำงานกลุ่ม คุณลุงจบแค่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในสมัยก่อน แต่คุณลุงมีความรอบรู้หลายด้านทั้งด้านการจัดการ การทำงานของชุมชน เรื่องป่าไม้ ดิน น้ำ ด้านการประกอบอาชีพทางการเกษตร ด้านกฎหมาย และการวางตนที่น่านับถือจนได้เป็นบุคคลตัวอย่าง เป็นที่ปรึกษาของคนในชุมชนหลายคน หลายอาชีพ เป็นบุคคลที่พูดคุยสุภาพ ไม่มีอารมณ์ขุ่นมัว ไม่มีโทสะ ใจดี มีความรับผิดชอบทั้งในครอบครัวและสังคม ทุกครั้งที่พี่ผ่านหน้าบ้านของคุณลุงจะเห็นคุณลุงอ่านหนังสือตลอด โดยแต่ก่อนคุณลุงจะทำงานโดยพิมพ์คิดเอง แต่ปัจจุบันอาจให้ลูกหลานพิมพ์งานให้แล้วกับคอมพิวเตอร์ แต่ลุงก็ยังเขียน อ่านหนังสือเหมือนลุงยังศึกษาอยู่ตลอดเวลา

พี่แดงบอกว่าหน่วยงานต่างๆ มีผลกับกลุ่มของสถานีวิจัยน้อย เพราะหน่วยงานนอกชุมชนจะทำงานแบบจับๆ วางๆ ไม่ตลอดรอดฝั่ง ทั้งหน่วยงานของพัฒนาการอำเภอ หรือ กองทุนเงินต่างๆ ที่เป็นโครงการเข้ามาภายในชุมชน ทำงานเฉพาะกิจหรือเฉพาะหน้า ขาดความต่อเนื่อง พี่แดงเห็นว่ากลุ่มของชุมชนจำเป็นต้องยืนด้วยตนเองให้ได้มากที่สุด เช่น บางครั้งหน่วยงานเข้ามาส่งเสริมให้แปรรูปผลิตภัณฑ์ ทำกล้วยฉาบ ทำทุเรียนทอด แต่ไม่ได้จัดหาตลาดเพื่อขายให้ชาวบ้านทำการผลิตได้ แต่ไม่รู้จะนำไปขายที่ไหน จึงขาดการจัดการอย่างต่อเนื่องและประจำ กลุ่มที่แปรรูปผลิตภัณฑ์พวกนี้จึงต้องหยุด เมื่อไหร่หน่วยงานมีงบประมาณเข้ามาก็ทำการผลิตกันอีก แล้วก็หยุดเมื่อหมดโครงการไป เป็นอย่างนี้มาตลอด

พี่แดงบอกว่าชอบที่จะเข้าร่วมงานของชุมชนทุกกิจกรรมและพอใจกับงานของชุมชนมาก สิ่งที่ได้รับคือความสุขจากการเข้าร่วมกิจกรรมนั้นๆ

กลุ่มที่พี่แดงคิดว่ามีความเข้มแข็งในชุมชนตะโหมดที่สุด คือ กลุ่มเกษตรกรทำนาตะโหมด เพราะเห็นการจัดองค์การ การดำเนินงานที่ชัดเจนตลอดเวลา มีการหมุนเวียนเงินทุน ผลกำไร และเป็นกลุ่มใหญ่ๆ ทำชื่อเสียงให้กับชุมชนตลอดมา แต่สมาชิกกลุ่มต้องมีที่ดินทำการเกษตร จึงจะเป็นสมาชิกได้ แต่พี่แดงไม่ได้เป็นสมาชิกเพราะสมาชิกในครอบครัวเป็นสมาชิกอยู่แล้ว

พี่แดงได้เรียนรู้การจัดตั้งหรือการทำงานกลุ่มจากการทำงานภายในชุมชนมาตลอด เพราะได้เห็นการตั้งกฎเกณฑ์ ระเบียบ การร่วมประชุมปรึกษาหารือ โดยมีการรับฟังจากคนหลายวัย จึงมีการเรียนรู้เกิดขึ้นตลอดเวลาและได้นำมาใช้ในการทำงานกลุ่ม

ผู้หญิงที่ทำงานด้านป่าชุมชนมี พี่สาว ป้าใจ พี่จอย และผู้หญิงในชุมชน และมีผู้จัดการกลุ่มเกษตรกรทำนาคอยประสานงานเรื่องการจัดรถเวลาไปดูงานหรือไปทำธนาคารน้ำ ส่วนผู้ชายที่เข้าร่วมกลุ่มป่าชุมชน คือ ผู้อาวุโสในชุมชน น้ำ ๆ พี่ ๆ ในชุมชน

กรณีที่ 4 พี่จอย

พี่จอย อายุ 33ปี เป็นสมาชิกกลุ่มกลุ่มศิลปะหัตถกรรม จบการศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) และกำลังศึกษาต่อระดับปริญญาตรี อาศัยอยู่ในบ้านกับป้าใจ ซึ่งเป็นอา สมรสแล้วแต่ได้หย่าร้างกับสามี จึงมีสถานภาพม่าย มีบุตรสาว 1 คน อายุ 14 ปี อาชีพลูกจ้างชั่วคราว ในศูนย์ศึกษาและพัฒนาวนศาสตร์ชุมชนที่ 15 ฐานะทางครอบครัว ระดับปานกลาง ผ่านการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อม ผ่านการอบรมของหน่วยงานและสถาบันการศึกษามากกว่า 5 ครั้ง

พี่จอยเป็นบุตรสาวคนโต มีพี่น้องร่วมบิดาและมารดาเดียวกัน 2 คน และพี่น้องต่างบิดาและมารดาอีก 6 คน โดยบิดาและมารดาได้แยกทางกันตั้งแต่นางอายุได้ 4 ขวบ และบิดาก็มีภรรยาใหม่ และมีบุตรด้วยกันอีก 3 คน พี่จอยจึงอาศัยอยู่กับคุณย่าและนางใจ ซึ่งเป็นอาสาสมัครคอยอบรมสั่งสอน ปัจจุบันก็อาศัยกับครอบครัวของอา

ช่วงวัยเด็กจนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ได้อาศัยในชุมชนตะโหมดมาตลอด ส่วนบิดานั้น ก็ไปทำงานประจำที่จังหวัดนครศรีธรรมราชกับครอบครัว และได้รับพี่จอยไปเรียนที่จังหวัดนครศรีธรรมราชเมื่อเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จนถึงระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพใน พ.ศ.2530 จึงย้ายไปเรียนต่อระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงที่วิทยาลัยอาชีวศึกษาจังหวัดสงขลา 1 ปี ก็มีปัญหาลูกสาวตัวไม่สามารรถเรียนต่อไปได้ จึงย้ายกลับไปเรียนต่อที่วิทยาลัยอาชีวศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช จนสำเร็จระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ก็กลับมาอยู่ที่ตะโหมดช่วยอาทำงานบ้าน ทำสวน เก็บน้ำยางพาราขาย และแต่งงาน ในปี 2533 กับสามีซึ่งเป็นคนชว นครราชสีมา มีบุตรสาว 1 คน และได้แยกทางกับสามีตั้งแต่คลอดบุตรได้ 3 เดือน พี่จอยเป็นผู้รับภาระเลี้ยงดูบุตรสาวด้วยตนเองตลอดมาจนถึงปัจจุบัน

พี่จอยเล่าว่าช่วงวัยเด็ก ตั้งแต่ย้ายออกไปจากชุมชนตะโหมด เพื่อไปเรียนที่จังหวัดนครศรีธรรมราชช่วงมัธยมศึกษาตอนต้น เวลาปิดเทอมจะกลับมาอยู่ในชุมชนตะโหมดกับย่าและอา ได้เข้าร่วมกิจกรรมกับวัดตะโหมดที่จะต้องจัดขึ้นทุกช่วงปิดเทอม คือการจัดอบรมเยาวชนพุทธบุตร โดยมีวัดตะโหมดเป็นศูนย์รวมของเด็กๆ ทุกคนจะเข้ามาเล่นหรือรวมกลุ่มวัยเดียวกัน

การอบรมพุทธบุตรช่วยให้มีการขัดเกลานิสัยของเด็กให้มีมารยาท มีกิริยาที่เหมาะสม การปฏิบัติตนเป็นชาวพุทธที่ดี สมัยก่อนเด็กมีกิจกรรมการขนทรายเข้าวัด บ้านของอาอยู่ติดกับวัดตะโหมดจึงไม่เคยพลาดที่เข้าร่วมกิจกรรมของวัดตะโหมด เวลาว่างหรือกิจกรรมอะไรในวัดบ้านของอาจึงรับทราบตลอด ทั้งนี้เพราะบุคคลในครอบครัว เช่น อาสาวและอาชาย ไปวัดเป็นประจำ พี่จ้อยจึงรับรู้ข่าวสารผ่านบุคคลเหล่านี้ด้วย

พี่จ้อยได้เข้ามาทำงานในชุมชนตะโหมด โดยบิดาได้ช่วยสนับสนุนเงินทุนทำธุรกิจส่วนตัว คือ ทำโรงอิฐ (ทำอิฐบล็อก) และขายวัสดุก่อสร้าง โดยจ้างลูกน้องให้คอยช่วยอีก 2 คน ทำอยู่ได้สักพักมีปัญหาการตลาดเกิดขึ้นจึงเลิกขาย จน พ.ศ. 2540 ไปสมัครงานเป็นลูกจ้างของสำนักงานที่ดินจังหวัดพัทลุง ทำงานได้ 2 ปี โครงการกัณฑ์มหัศจรรย์จ้างได้ออกมาอยู่บ้านชายข้าวแกง

ปี 2542 ศูนย์การศึกษาและพัฒนานวนศาสตร์ชุมชนที่ 15 ซึ่งตั้งสำนักงานอยู่ที่บ้านป่าพงศ์หมู่ที่ 9 ไม่ห่างจากบ้านนัก ต้องการรับสมัครคนในชุมชนตะโหมดเพื่อทำงานด้านธุรการ พี่จ้อยจึงสมัครเข้ามาทำงานที่ศูนย์ฯ การทำงานในศูนย์ฯ ทำให้พี่จ้อยมีเวลาทำงานร่วมกับคนในชุมชนตะโหมดเพราะศูนย์ฯ มีโครงการหลายอย่างที่ม้งานหรือโครงการส่งเสริมให้คนในชุมชนรวมถึงวัดตะโหมดและโรงเรียนในพื้นที่ เช่น สนับสนุนให้เกิดกลุ่มองค์กรด้านป่าชุมชน การจัดอบรมสัมมนาเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การถวายเป็นบุญพระสงฆ์ การสอนเด็กในโรงเรียนและจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องป่าของชุมชน การแจกจ่ายพันธุ์ไม้ให้แก่คนในชุมชน การร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่ชุมชนตะโหมดจัดขึ้น เป็นต้น

กิจกรรมที่พี่จ้อยเข้าร่วมกับชุมชนทุกปี คือการแข่งขันกีฬาหมู่บ้านทั้ง 12 หมู่บ้านของตำบลตะโหมด ในช่วงเดือนเมษายน ซึ่งมีความสนุกสนานสามัคคีกันของคนทุกวัย ตั้งแต่วัยเด็ก วัยรุ่น วัยผู้ใหญ่ เพื่อร่วมเป็นนักกีฬาและร่วมเชียร์หมู่บ้านของตน

พี่จ้อยเล่าถึงการจัดงานประเพณีสงกรานต์ที่มีกิจกรรมการรดน้ำคนเฒ่าคนแก่และผู้สูงอายุเป็นประจำทุกปี โดยทางวัดตะโหมดร่วมกับกลุ่มองค์กรในชุมชนจัดขึ้น เพื่อให้คนรุ่นหลังมีความเคารพต่อผู้อาวุโส เป็นการไปมาหาสู่กันอย่างไม่ขาดสายของบรรดาญาติในชุมชน ซึ่งที่บ้านพี่จ้อยก็มีพี่น้องๆ หลายคนที่มีพี่น้องๆ หลายนคนที่มาจากกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด ในช่วงวันสงกรานต์ ยังมีกิจกรรมมากมาย เช่น ญาติพี่น้องที่อยู่นอกชุมชนได้มาพบกันมีการสังสรรค์พบปะเครือญาติที่นามสกุลหรือบรรพบุรุษมาจากสายเดียวกัน การนัดพบกันของเพื่อนนักเรียนที่เรียนโรงเรียนเดียวกัน ทั้งเลี้ยงรุ่นของโรงเรียนวัดตะโหมด (โรงเรียนอนุบาลตะโหมดปัจจุบัน) และโรงเรียนประชารัฐซึ่งเป็น

โรงเรียนมัธยมศึกษาที่ตั้งขึ้นในชุมชนเป็นที่แรกและที่เดียวตั้งแต่ที่จอยยังเป็นเด็ก เพราะสมัยก่อน การไปเรียนนอกชุมชนตะโหมคมีความลำบากในการเดินทางมาก นอกจากนี้ยังมีการบริจาคเงิน สมทบเป็นทุนการศึกษาแก่โรงเรียนด้วย รวมถึงการทำบุญตามประเพณี การเล่นน้ำสงกรานต์ การจัดกิจกรรมประเพณีย้อนยุค การแข่งขันกีฬาพื้นบ้าน การแข่งขันตะกร้อ หรือกิจกรรมอื่นที่ในแต่ละปีจะมีการแทรกกิจกรรมไม่เหมือนกัน ตามแต่ข้อตกลงของคณะกรรมการสถานภาพัดตะโหมค และตัวแทนองค์กรชุมชนทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชนร่วมกันจัดขึ้น

หากเป็นเทศกาลทำบุญเดือนสิบ อาทำขนมต้ม ขนมเจาะหู ขนมเทียน เพื่อให้พี่จอยนำไปแจกให้ญาติที่อยู่ต่างหมู่บ้าน เช่น บ้านป่าพวงศ์ บ้านหัวช้าง บ้านโนโง๊ะ จะมีการไปมาหาสู่กันเสมอ ความเป็นเครือญาติในตะโหมคจึงมีความผูกพันกันเรื่อยมา

ในงานเทศกาลเข้าพรรษา มีคนในชุมชนร่วมกันทำเทียนพรรษา เพื่อแห่เทียนกันอย่างคับคั่ง โดยแบ่งออกเป็นหมู่บ้านและหน่วยงานต่าง ๆ ในพื้นที่ชุมชน ปีนี้พี่จอยได้คัดบาตรตอนเช้าและร่วมแห่เทียนพรรษากับกลุ่มของป่าชุมชน โดยช่วยกันตกแต่ง ประดับเทียนพรรษาอย่างสวยงาม ตั้งแต่ขั้นตอนการไปเลือกซื้อเทียนพรรษา การทำฐานรองเทียนเพื่อเป็นคานหาบแล้วตกแต่งประดับประดาด้วยดอกไม้ ผลไม้ ก่อนถึงวันแห่เทียน 1 วัน (วันอาสาฬหบูชา) หลังจากแห่เทียนถวายพระในวัดแล้ว ส่วนใหญ่ผู้เฒ่าผู้แก่เข้าวัดไปไหว้พระ ฟังเทศน์ในช่วงหัวค่ำของการเข้าพรรษาตลอด 3 เดือน ช่วงเข้าพรรษาทางหมู่บ้านในชุมชนตะโหมคมีการผลัดเปลี่ยนทำอาหารเวียนกันวันละ 1 หมู่บ้าน เพื่อนำอาหารไปถวายพระสงฆ์ โดยมีตารางจัดไว้ และแจ้งให้แต่ละหมู่บ้านทราบ ซึ่งการทำอาหารเวียนนี้ได้ปฏิบัติกันมาทุกปีช่วงเข้าพรรษา

พี่จอยเล่าถึงการเปลี่ยนแปลงด้านวิถีชีวิตของชุมชนในอดีตและปัจจุบันเรื่องการจ้างงาน งานแต่งงาน งานบวช ฯลฯ สมัยก่อนเมื่อชุมชนมีงานใดก็จะไปช่วยกันเมื่อทราบข่าว แต่ปัจจุบันแต่ละคนไม่มีเวลาว่าง เพราะต้องทำมาหากินหรืออยู่นอกชุมชน การช่วยเหลือในงานจึงมีวงแคบและอาจมีการจ้างให้ช่วยงานกัน การเปลี่ยนแปลงอีกเรื่องคือสภาพของชุมชนตะโหมค สมัยก่อนมีแม่น้ำลำคลองสายกว้าง น้ำใส่น้ำลงเล่น แต่ปัจจุบันจะมีคนสร้างบ้านลำเข้าไปในลำคลอง น้ำก็สกปรกมีขยะและดินเงิน ไม่น้ำลงเล่น ความเปลี่ยนแปลงอีกอย่าง คือ สมัยก่อนคนประกอบอาชีพแบบฟุ้งฟิงป่า ทั้งการหาของป่า หาพื้น นำไม้มาก่อสร้างบ้าน หาผึ้ง ทำน้ำมันยาง เป็นต้น แต่ปัจจุบันการฟุ้งฟิงป่ามีขีดจำกัดเพราะสภาพชุมชนมีบ้านและสวนยางพารามาแทนพื้นที่ป่ามากขึ้น คนหลายคนในชุมชนหันไปประกอบอาชีพอื่น เช่น การค้าขาย ทำการเกษตร รับราชการหรือออกไปทำงานรับจ้างนอกชุมชนมากขึ้น

จากการเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนทำให้พี่จอยได้รับความรู้เพิ่มขึ้นทั้งเรื่องสิ่งแวดล้อม ด้านดิน น้ำและป่าไม้ ที่ชุมชนได้นำไปใช้ในการปลูกพืชให้เหมาะสมกับสภาพดิน

หรือการปลูกพืชที่เกื้อกูลกันในพื้นที่เดียวกัน นอกจากนี้ยังนำความรู้ที่ได้ถ่ายทอดให้บุตรสาวและส่งเสริมให้เข้าร่วมทำกิจกรรมกับชุมชน ทั้งในงานวันแม่แห่งชาติ วันเด็กหรืองานตามประเพณี เช่น วันสงกรานต์ การจัดฝึกอบรมเยาวชนของวัดตะโหมด เป็นต้น

ปัจจัยเล่าถึงความภาคภูมิใจที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน คือ ได้รับความรู้จากการทำงานร่วมกับผู้อื่น ได้พัฒนาตนเอง เป็นคนกล้าที่จะแสดงออก ได้รับความรู้ทางวิชาการ พัฒนาทางความคิดและ การวิเคราะห์เพิ่มขึ้น ยกตัวอย่างเช่น การร่วมทำวิจัยของชุมชนร่วมกับนักวิจัยมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์เรื่องการประเมินมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ของป่าชุมชนเขาหัวช้าง ปัจจัยได้นำวิธีการคิดมูลค่ามาใช้ในการประกอบอาชีพ คือการประเมินราคาของไม้ยางพาราในสวนและประเมินมูลค่าราคาน้ำยางที่จะขายได้ในแต่ละเดือน ส่วนโครงการครอบครัวเข้มแข็งของสำนักงานส่งเสริมสุขภาพแห่งชาติ (สสส.) ปัจจัยได้รับความรู้เรื่องประวัติศาสตร์ของชุมชนสมัยก่อน ทราบว่าชุมชนมีทรัพยากรและมีการจัดการอย่างไร เพื่อรักษาให้อยู่คู่ลูกคู่หลาน ได้ทราบถึงระบบเครือญาติจากนามสกุลและการแต่งงานที่เกี่ยวข้องกัน

ปัจจัยแสดงความคิดเห็นในเรื่องการประชุมในชุมชนที่มีจำนวนผู้ชายเข้าร่วมกิจกรรมมากกว่าจำนวนผู้หญิงว่า ตั้งแต่จำความ ได้ก็จะมีผู้ใหญ่รุ่นคุณลุง และอาซึ่งเป็นผู้อาวุโสรุ่นแรกที่เข้าประชุมกันเกี่ยวกับงานภายในชุมชน ส่วนรุ่นถัดมาที่เห็น คือ รุ่นของน้ำ ๆ พี่ ๆ ผู้ชายหลายคนที่เป็นแกนนำในการจัดตั้งป่าชุมชน โดยรุ่นหลังได้เข้าร่วมกิจกรรมอย่างชัดเจนประมาณ พ.ศ. 2540 เป็นต้นมา ส่วนผู้หญิงที่เข้าร่วมรุ่นแรก ก็มีอาใจ ป้าจิต และป้า ๆ อีกหลายคน และรุ่นถัดมาก็เป็นรุ่นของปัจจัย พี่แดง และผู้หญิงไม่กี่คนที่เข้าร่วมในที่ประชุมของชุมชน ผู้หญิงอาจมีข้อจำกัดเรื่องการเข้าสังคมตรงนี้ หรือบางคนมีภาระในครอบครัว บางคนก็ให้สามีเข้าร่วมแล้วหรือมีคนในครอบครัวร่วมกิจกรรมแล้วตัวเองก็ทำหน้าที่อื่นในครอบครัวหรือรับผิดชอบงานแทนผู้ชายที่เข้าร่วมงาน

บุคคลที่เป็นผู้นำในการทำกิจกรรมของชุมชนตะโหมดที่ชัดเจนมากที่สุดและต่อเนื่องตามความคิดเห็นของปัจจัย คือ ท่านพระครูเจ้าอาวาส หรือเรียกว่า ดาหลวง (ปัจจุบันท่านชราภาพและหูหนวก) ถือเป็นพระนักพัฒนาที่มีศักยภาพในชุมชน และเป็นศูนย์รวมจิตใจของคนตะโหมด คอยประสานงานกับกลุ่มคนในชุมชนรุ่นแรก คือรุ่นลุงๆ โดยบุคคลเหล่านั้นจะไปติดต่อหรือปรึกษาหารือกันในวัดตะโหมด เมื่อมีเรื่องหรือปัญหาใดเกิดขึ้น หลังจากบุคคลเหล่านั้นสนทนาลงถึงปัญหาที่เกิดขึ้น ก็จะนำเรื่องมาคุยหรือประสานกับผู้ใหญ่บ้านและแกนนำชุมชนของหมู่ที่ 3, 4, 5, 9, 11 และ 12 เพื่อให้ช่วยกระจายข่าวแบบบอกต่อหรือใช้เสียงตามสาย ทำให้ชาวบ้านทราบเรื่องงาน ปัญหาหรือกิจกรรมที่จะทำขึ้น และด้วยความเป็นเครือญาติกันในชุมชนงานหรือกิจกรรมส่วนใหญ่บอกผ่านจากบุคคลหนึ่งสู่อีกบุคคลหนึ่งอย่างรวดเร็ว โดยการไปมาหาสู่กันของ

คนในชุมชน การขายน้ำยาพาราในแต่ละวัน การไปตลาดภายในชุมชนช่วงวันอังคารพฤหัสบดี และวันอาทิตย์ เป็นต้น

ปัจจัยเล่าถึงการที่ผู้อาวุโสมีผลในการจัดกิจกรรมของชุมชนหรือถือเป็นผู้นำทางความคิดว่า บุคคลเหล่านั้นจะเป็นที่ยอมรับนับถือของบุคคลอื่นในชุมชน จากการสั่งสมประสบการณ์การทำงานเพื่อส่วนรวม ไม่โกงกินหรือเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน ตลอดจนความคิดที่จะทำและสร้างสิ่งที่ดีให้กับชุมชน ผู้อาวุโสจึงได้รับการยอมรับในที่ประชุมหรืองานส่วนรวม แต่มิได้หมายความว่าคนอื่นหรือคนรุ่นหลังจากนั้นจะไม่มีใครน่าเชื่อถือหรือถูกตัดสิทธิไป เพราะในการเสนอความคิดเห็น ผู้อาวุโสก็ยังยอมรับข้อเสนอหรือข้อโต้แย้งในที่ประชุม หากใครมีทางออกหรือความคิดที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

จากการเข้าร่วมกิจกรรมในวัดตะโหมดทั้งกิจกรรมตามประเพณี กิจกรรมการประชุมหรืออื่นๆ ปัจจัยได้เห็นปริมาณที่เสมอกันระหว่างผู้หญิงกับผู้ชายในกิจกรรมการเข้าพรรษาที่ผู้หญิงมาฟังเทศน์ ฟังธรรมทุกคืน และตอนกลางวันจะนำภัตตาหารมาถวายพระหรือทำแกงเวียนของหมู่บ้าน แต่หลังจากเทศกาลเข้าพรรษา ผู้หญิงมาวัดบอยช่วงวันพระ แต่ผู้ชายจะหมุนเวียนกันเข้ามามากกว่า เพราะอาจมีการธุระ พุคคุยกับพระครูในวัด หรือหาหรือกิจกรรมและงานของชุมชนมากกว่าผู้หญิงที่มีงานประจำที่บ้านหรือรับภาระที่บ้านเสียมากกว่า

ช่วงนี้กิจกรรมที่มีของวัดตะโหมด คือ จัดกิจกรรมฝึกอบรมศาสนาพิธีวิถีพุทธ โดยเล็งเห็นความสำคัญของผู้หญิงในชุมชนให้เป็นตัวแทนกล่าวนำในพิธีมงคลและอวมงคล ซึ่งโครงการนี้กำหนดขึ้นโดยเลขานุการสถานวัดตะโหมด และผู้ใหญ่บ้านแต่ละหมู่บ้าน จัดอบรมผู้หญิงทุกชุมชนให้มีความรู้และหลักการปฏิบัติตนอย่างถูกต้องในการทำประกอบพิธีกรรมทางศาสนาพุทธ ทั้งการสวดมนต์ การจัดโต๊ะหมู่บูชา กริยามารยาท ความสำรวม การอาราธนาศีล อาราธนาธรรม เป็นต้น กำหนดให้อบรม ชุมชนละ 3 วัน ชุมชนละ 10 คน ในช่วงบ่ายหลังจากทำงานประจำเสร็จแล้ว เพื่อให้ผู้หญิงเป็นตัวแทนนำสวดมนต์และปฏิบัติศาสนพิธีได้ สำหรับปัจจัยไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมนี้เพราะต้องทำงานในศูนย์ฯ แต่ใส่ใจเข้าร่วมทุกวัน

ในอนาคตสิ่งที่ปัจจัยอยากทำให้กับชุมชนตะโหมด คือ ให้นำหน่วยงานต่าง ๆ ที่อยู่ในพื้นที่ทั้งภาครัฐ เอกชน และชุมชนทำงานไปด้วยกัน ประสานงานและเอื้ออาทรกัน เพราะเห็นปัญหาที่เกิดขึ้น คือหน่วยงานรัฐวางระเบียบและกฎเกณฑ์ที่เข้มงวดเกินไป จนเกิดข้อขัดแย้งกับคนในชุมชนได้ เช่น งานลอยกระทง (วันที่ 26 พฤศจิกายน 2547) สำนักงานเทศบาลตำบลตะโหมดเป็นผู้จัดงาน แต่มีข้อกำหนดว่าผู้เข้าประกวดนางนพมาศต้องเป็นตัวแทนของชุมชนนั้นและมีชื่อในทะเบียนบ้านในเขตเทศบาลเท่านั้น ทำให้ชาวบ้านในตำบลตะโหมดที่จะส่งลูกหลานเข้าประกวด แต่ทะเบียนบ้านอยู่นอกเขตเทศบาล เช่น ชาวบ้านหมู่ที่ 9 หมู่ที่ 11 บางส่วนไม่ได้ร่วมกิจกรรม

เพราะ ทางเทศบาลตำบลตะโหนด ไม่ยอมประนีประนอมให้ส่งบุตรหลานเข้าประกวดเลย สร้างความไม่พอใจให้บางคนและไม่อยากเข้าร่วมงานในชุมชนแต่ไปร่วมงานที่อื่น เป็นต้น ซึ่งตนอยากให้คนในชุมชนได้ร่วมกิจกรรมกันทั้งหมดไม่ต้องยกเว้นว่าบ้านอยู่นอกเขตเทศบาลหรือในเขตเทศบาล เพราะทุกคนก็เป็นชาวตะโหนดเหมือนกัน

งานวันลอยกระทงปีนี้พี่จอยไม่ได้ส่งกระทงประกวด แต่ปีก่อนๆส่งกระทงเข้าประกวดโดยทำกับอา แต่ได้ร่วมเชียร์นางนพมาศที่เป็นตัวแทนของชุมชนตนด้วย รวมถึงไปช่วยฝึกสอนการเดิน การตอบคำถาม ฝึกกริยามารยาทให้แก่นางนพมาศที่ส่งเข้าประกวด

พี่จอยเล่าถึงกิจกรรมในชุมชนตะโหนดที่พยายามสอดแทรกเรื่องสิ่งแวดล้อมเข้าไป เช่น ตอนงานศพของคุณย่า ทางลูกหลานได้ขอพันธุ้กล้าไม้มาประดับต้นในงาน หลังจากเผาศพก็แจกจ่ายกล้าไม้ให้ผู้ร่วมงานไปปลูก หรือแม้แต่วันแม่แห่งชาติก็มีการปลูกต้นไม้บนควนหรือวันพ่อแห่งชาติ ก็ปลูกต้นไม้ที่ป่าของชุมชนหรือการเข้าค่ายพุทธบุตรเองที่จัดให้เด็กเรียนรู้เรื่องป่าของชุมชน การทำธนาคารน้ำ หรือหากมีการเข้ามาศึกษาดูงานก็นำไปดูการทำธนาคารน้ำด้วย

พี่จอยเล่าถึงบทบาทที่ทำงานกับชุมชนว่า ยังไม่มีความพอใจกับบทบาทของตน เพราะอยากมีความชัดเจนในหน้าที่ ที่ได้รับมอบหมาย เช่น ดัดต่อประสานงานหรือประชาสัมพันธ์ เป็นผู้ประกอบอาหาร จัดเตรียมน้ำ เป็นนักประดิษฐ์ดอกไม้ เป็นต้น แต่ที่บทบาทไม่ชัดเจน เพราะพี่จอยไม่มีเวลาวางทั้งหมดให้งานแก่ชุมชน เพราะยังมีงานประจำที่ศูนย์ฯ ด้วย จึงมีข้อจำกัดอยู่

มุมมองของพี่จอยเกี่ยวกับผู้หญิงในชุมชนมองว่า ผู้หญิงที่ไม่มีกลุ่มสังคมนั้นแทบไม่มีเลย อย่างน้อยผู้หญิงเป็นสมาชิกของกลุ่มออมทรัพย์เป็นหลัก เพราะมีโอกาสนำเงินมาฝากและขอกู้เงินด้วย ส่วนกลุ่มที่จัดตั้งโดยไม่มีหน่วยงานของรัฐเข้ามาสนับสนุนเลยค่อนข้างมีน้อยเพราะหน่วยงานรัฐจะคอยเข้ามาส่งเสริมและริเริ่มการจัดตั้งกลุ่ม แต่กลุ่มที่จัดตั้งโดยไม่มีหน่วยงานของรัฐเข้ามาส่งเสริมมี 2 กลุ่มในชุมชน คือ กลุ่มของสถานาวัดตะโหนด และกลุ่มเกษตรกรทำนา

บุคคลต้นแบบที่พี่จอยยึดถือเป็นตัวอย่างหรือผู้นำ คือ ลุงของตนที่เป็นบุคคลตัวอย่าง เพราะคุณลุงมองผลประโยชน์ส่วนรวม และคิดไปข้างหน้าให้ชุมชนและคนรุ่นหลังไม่ถูกเอาเปรียบในการใช้ชีวิต สิ่งใดเป็นเรื่องที่พัฒนาชุมชนให้มีความเจริญ การพัฒนาคน ลุงส่งเสริมให้เกิดสิ่งนั้นขึ้น อีกคนคือ พระครูเลขาณุกการสถานาวัดตะโหนด ผู้เป็นพระนักเทศน์ นักพัฒนาที่มองไปข้างหน้า มีวิธีคิด การแก้ไขปัญหาของชุมชน โดยเน้นพุทธวิธีวิถีชาวพุทธเข้าช่วย ตลอดจนโครงการดีๆ หลายโครงการได้มีอย่างต่อเนื่อง เช่น ค่ายพุทธบุตร การทำธนาคารน้ำ การเรียนรู้ภาษาอังกฤษของแกนนำการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พระครูพัฒนาคณทุกวัย ทุกเพศ และมีกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อม โครงการใหม่ที่เพิ่งทำ คือ โครงการศาสนพิธีวิถีพุทธโดยผลักดันให้ผู้หญิงเป็นตัวแทนชุมชนในการเป็นผู้นำสวดมนต์แทนที่จะมีแต่เฉพาะผู้ชายเท่านั้น สำหรับผู้ชายที่เป็นแกนนำหรือ

เข้าร่วมกิจกรรม พระครูจะเน้นการทำงานด้านป่าของชุมชน การทำธนาคารน้ำ โดยตอนนี้ขยายเครือข่ายป่าชุมชนไปยังกลุ่มน้ำตกทำช้าง หมู่ที่ 4 ซึ่งเป็นกลุ่มใหม่ โดยพยายามให้ผู้ที่เคยตัดไม้ทำลายป่า มาเป็นผู้อนุรักษ์ป่า ซึ่งตอนนี้ทางกลุ่มนี้ได้รับการพัฒนาอยู่

บทบาทระหว่างผู้หญิงและผู้ชายในชุมชนจะแบ่งแยกหน้าที่อย่างชัดเจน เช่น การทำเวทีการแสดง ผู้ชายจะรับไปดำเนินการเพราะเป็นผู้มีพลังกำลังมากกว่า ส่วนผู้หญิงจะช่วยกันทำอาหาร การผูกผ้า การตกแต่งเวทีการแสดง การจัดดอกไม้และช่วยกันปิดกวาดเช็ดถู สถานที่ผู้หญิงในชุมชนตะโหมดกล้าหาญ เพราะการได้รับการอบรม การรวมกลุ่ม และเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่ผู้มาจัดงานในชุมชนหลายคนมีความสามารถ เช่น ผู้หญิงรุ่นอาวุโสและครูในโรงเรียน เป็นต้น บุคคลเหล่านี้มีการส่งมอบประสบการณ์การทำงานในชุมชนจากอดีตถึงปัจจุบันทั้งงานภายในและภายนอกชุมชน เป็นผลให้เกิดการพัฒนาตนเองต่อเนื่อง อนาคตบทบาทของผู้หญิงในชุมชนจะเพิ่มพูนขึ้น

อยากให้ชุมชนแก้ปัญหาเรื่องป่าไม้หรือแนวเขตพื้นที่ทับซ้อนระหว่างพื้นที่ของชาวบ้านและแนวเขตป่าอนุรักษ์ เพื่อให้มีเอกสารสิทธิที่แน่นอน ชัดเจน เพราะขณะนี้การทำแนวเขตป่าชุมชนเขาหัวช้างก็ยังคงคลุมเครือ

การเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน ทางครอบครัวก็สนับสนุน และตนมีใจรักตั้งแต่สมัยเด็กที่เริ่มเข้ามาอบรมค่ายพุทธบุตร จนปัจจุบันเมื่อทำงานกับศูนย์ฯ ก็สามารถทำงานในชุมชนได้ด้วย บทบาทที่พึงพอใจเป็นประจำ คือ การเป็นผู้หญิงที่น่านักท่องเที่ยว ที่สนใจเที่ยวป่าเขาหัวช้าง เขาเจ็ดยอด การเดินทางศึกษาธรรมชาติ เป็นต้น พึ่งพอใจก็ต้องเข้าไปน่านักท่องเที่ยวร่วมกับผู้ชายอีกหลายคนไปเดินป่า บางครั้งไป 3 วันหรือกี่วันก็ตาม พึ่งพอใจต้องไปเพราะในกลุ่มนักท่องเที่ยวอาจมีนักท่องเที่ยวผู้หญิงมาด้วย หากผู้นำเที่ยวเป็นผู้หญิง ทำให้นักท่องเที่ยวผู้หญิงมีความมั่นใจในความปลอดภัยมีเพื่อในการเดินป่า การรับประทานอาหาร การอาบน้ำ หรืออื่นๆ และที่สำคัญหากผู้ชายที่นำทางเหลวไหล เช่น เมาสุราหรือใช้คำพูดและกิริยาไม่สุภาพที่จอยคอยเตือน เป็นต้น แต่ปัญหาเหล่านี้ไม่เคยเกิดขึ้น เพราะผู้นำทางทุกคนได้รับการฝึกฝนอบรมมาอย่างดี พึ่งพอใจเป็นผู้ร่วมน่านักท่องเที่ยวด้วยเพราะความคล่องตัวเรื่องครอบครัวที่ไม่มีพันธะเรื่องสามี และบุตรสาวก็โตพอที่จะเข้าใจการทำงานของมารดา รวมถึงทางครอบครัวอาสาสมัครก็ไม่ขัดข้องในการทำงานตรงนี้ด้วย

คนในชุมชนรู้จักกันในนามของหลานสาวผู้เป็นบุคคลตัวอย่างและผู้หญิงที่ทำงานด้านสิ่งแวดล้อมในชุมชน

มุมมองของพึงจอยต่ออนาคตผู้หญิงในชุมชนน่าจะมีบทบาทเด่นด้านการเข้าร่วมประชุมมากขึ้น เพราะในกิจกรรมมีผู้หญิงเข้าร่วมมากกว่าเดิมทั้งในนามของกลุ่มแม่บ้าน กลุ่มสตรี

การเป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านและผู้หญิงที่เคยเข้าร่วมอยู่แล้วก็หลายคน รวมถึงหน่วยงานของรัฐหลายหน่วยงานมีการส่งเสริมการทำงานกลุ่มของผู้หญิงด้วย กิจกรรมที่เปิดพื้นที่สำหรับผู้หญิง โดยเฉพาะคงเป็นกลุ่มแม่บ้าน กลุ่มสตรี การรับทำอาหารให้ชุมชนหรือในงานสำคัญ นอกจากนั้น ผู้หญิงจะมีบทบาทในภาพรวมร่วมกันหรือเอื้อเฟื้อกันกับผู้ชาย เช่น การร่วมกันพัฒนาหมู่บ้าน การเดินป่า การจัดงานส่วนรวม เป็นต้น

กรณีที่ 5 พี่พร

พี่พรอายุ 47 ปี สำเร็จการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สมรสแล้วกับคนในชุมชนตะโหนด มีบุตรชาย 2 คน ดำรงตำแหน่งสมาชิกกลุ่มเกษตรทำนาตะโหนด ประกอบอาชีพค้าขาย ฐานะครอบครัวปานกลาง ผ่านการเรียนรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมเรื่องการอบรมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

นางเป็นชาวตะโหนดโดยกำเนิด หลังจากเรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้ช่วยบิดามารดาจับซื้อน้ำยางพารามาตลอด ช่วยจดบัญชีรายการซื้อขาย จนอายุได้ 25 ปี จึงแต่งงานกับสามีซึ่งเป็นชาวตะโหนด สามีก็ทำอาชีพนี้ ต่อมามีบุตรต้องรับภาระเลี้ยงดู จึงให้สามีรับซื้อน้ำยางพารา ช่วงที่บุตรทั้งสองยังเล็ก ตอนนั้นบุตรชายเรียนระดับมัธยมศึกษาแล้ว จึงมีเวลาว่างจากการดูแลครอบครัว

เมื่อก่อนตอนบุตรชายยังเล็ก นางไม่ค่อยมีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนมากนัก เพราะต้องช่วยงานสามีด้วย จนบุตรชายทั้งสองโตขึ้น ก็มีเวลาได้เข้าร่วมงานหรือกิจกรรมของชุมชนในกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทำนา ซึ่งสามีเป็นสมาชิกกลุ่ม นางได้ร่วมงานกับผู้หญิงใน หมู่ที่ 3 และ 4 กลุ่มแม่บ้านของกลุ่มเกษตรกรทำนา ร่วมกันทำอาหาร แปรรูปผลิตภัณฑ์ในชุมชน เช่น ทูเรียนทอด ก๋วยเตี๋ยว น้ำพริกใบชะม่มมัง ต่อมาทางกลุ่มเกษตรกรทำนาได้ซื้อเตาอบให้กลุ่ม เพื่อทำขนมในช่วงวันปีใหม่ มีการสั่งซื้อขนมจำนวนมาก ถ้าช่วงเวลาปกติไม่ใช่เทศกาลสำคัญใด ไม่ค่อยมีการสั่งขนม

นอกจากนี้ ทางกลุ่มยังรับทำอาหารให้แก่ผู้มาดูงาน หรือคณะนักศึกษาผู้มาเยี่ยมชมวิถีชีวิตของคนในชุมชน ส่วนใหญ่ใช้บ้านของป้าใจ เป็นที่ประกอบอาหาร มีการสั่งอาหารมากในช่วงเดือนมีนาคม-กรกฎาคม ของปี 2545 - 2547 เพราะชุมชนมีความสิ่งที่น่าสนใจแก่ผู้มาศึกษาดูงาน ทั้งสถานานวัดตะโหนด การจัดตั้งป่าของชุมชน การจัดทำธนาคารน้ำ การสร้างอาคารวัฒนธรรมที่โรงเรียนประชานำรุง การสร้างหอสมุดของวัดตะโหนด หรืออื่น จึงมีหน่วยงานภายนอกเข้ามาสนับสนุนกิจกรรมของชุมชนด้วย

บทบาทของนางในชุมชน ที่ผู้อื่นในชุมชนรู้จัก คือ ผู้รับซื้อน้ำยางพาราและผู้หญิงที่ทำงานในกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่คอยรับทำอาหาร ทำขนมและประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ

นางไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมของวัดตะโหมดในขั้นตอนการเข้าร่วมประชุม แต่หากทางแกนนำในชุมชนขอความช่วยเหลือก็ร่วมทำ เพราะนางไม่ได้มีหน้าที่รับผิดชอบกับองค์กรสถานาวัด มีความถนัดงานในกลุ่มแม่บ้านมากกว่า เพราะทำงานร่วมกันมานานสนิทกันทุกคนเปรียบเสมือนเพื่อน พี่น้อง หากเป็นงานส่วนรวม มักมีคนมากหลายกลุ่มหลายหมู่บ้าน มีความยุ่งยากหากมีการประสานงานไม่ดี แต่งานส่วนรวมของชุมชนตะโหมดผ่านไปด้วยดีทุกครั้ง เพราะทุกคนให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

สภาพของชุมชนตอนนี้เป็นชุมชนที่พัฒนาและมีเอกลักษณ์การทำงานของชุมชนที่เด่น เรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมของชุมชน การจัดกลุ่มองค์กรโดยคนในชุมชนมีความร่วมมือกันแก้ปัญหา และเหตุการณ์ในชุมชนได้ ถือเป็นสิ่งที่เด่นชัดกว่าที่อื่นๆ

กรณีที่ 6 ป้าเป็ย

ป้าเป็ยอายุ 52 ปี สำเร็จการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สมรสแล้ว มีบุตร 3 คน ดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรทำนาตะโหมด ประกอบอาชีพทำสวนยางพารา ฐานะครอบครัวปานกลาง ไม่เคยผ่านการอบรม และการการเรียนรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมได้เลย

ป้าเป็ยเป็นชาวจังหวัดนครศรีธรรมราช ย้ายมายังชุมชนตะโหมด ตั้งแต่ตอนอายุ 30 ปี เพราะมีญาติได้เข้ามาอาศัยก่อนแล้ว ตอนเริ่มเข้ามาที่ตะโหมดไม่ได้มีสมบัติได้เลย

ช่วงแรกที่เข้ามาอยู่ในชุมชนค่อนข้างมีปัญหาเรื่องการปรับตัวในการเข้าสังคมกับคนในชุมชน เพราะไม่ได้สนิทสนมกับใคร แต่คนในชุมชนตะโหมดก็มีเมตตาคอยให้ความช่วยเหลือจนสามารถทำงานและอยู่ในชุมชนได้อย่างกลมกลืนเหมือนชาวตะโหมด จากเดิมที่ไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเองเลย ก็สามารถซื้อสวนยางพารา ซื้อที่ดินสร้างบ้านเป็นของตนเอง จนพอมีพอกินไม่ลำบากอะไร และบุตรโตจนมีเหย้ามีเรือน นางมีความสนิทสนมกับครอบครัวของป้าใจ ซึ่งป้าเป็ยได้รับรู้การทำงานของกลุ่มอื่นๆ ในชุมชน ผ่านทางป้าใจด้วย

กิจกรรมในชุมชนที่รับผิดชอบ คือ หน้าที่แม่ครัวทำกับข้าว ทำขนม และคอยซื้อของและอุปกรณ์ต่างๆ หรือตามที่ได้รับมอบหมาย จากการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน ทำให้มีความสุขสบายใจ มีเพื่อนฝูง การเข้าร่วมกิจกรรมนั้น นางไม่ได้หวังผลประโยชน์ทางด้านเงินทอง ถ้ามีเวลาวางก็เข้าร่วมตลอดตั้งแต่เช้าถึงค่ำ ทางด้านครอบครัวก็ไม่มีปัญหาใด เพราะบุตรทุกคนก็โตหมดแล้ว

กรณีที่ 7 พี่ชู่

พี่ชู่อายุ 35 ปี สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ด้านคหกรรม สรรพแล้ว มีบุตรชายหญิงจำนวน 3 คน ดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกสภาตำบลตะโหนด และเป็นครูผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของสำนักงานเทศบาล ประกอบอาชีพทำสวนยางพาราด้วย ฐานะครอบครัวปานกลาง ไม่เคยผ่านการเรียนรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมของหน่วยงานใด

พี่ชู่เล่าว่า นางเป็นคนกล้าแสดงออกตั้งแต่สมัยเรียน ชอบทำกิจกรรมในโรงเรียน ทั้งการเป็นนักร้องของโรงเรียน การขายของ ขายสินค้า ทำให้ตนเองมีความสุขสนุกสนาน ได้รู้จักเพื่อนเยอะ ตอนนี้อนุตรสาวคนโตเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 บุตรชายคนกลางก็เรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 และบุตรสาวคนเล็กเรียนประถมศึกษาปีที่ 2

การเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนนั้น ช่วงแรกได้เรียนรู้ผ่านการช่วยงานแม่ (ป้าพัน) เพราะแม่ทำงานเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขรุ่นแรกที่มีบทบาทมากในการเข้าทำงานกับชุมชน ตนได้ช่วยทำงานกับแม่เปรียบเป็นเลขานุการของแม่ จนเมื่อเริ่มคลอดบุตรสาวคนเล็กอายุได้ 1 เดือนก็สมัครเป็นครูผู้ดูแลเด็กและผ่านการคัดเลือกเป็นครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เวลาการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน ทั้งในหมู่บ้านและในวัดค่อนข้างน้อยลง เพราะต้องรับผิดชอบงานประจำศูนย์เด็กเล็ก ในวันจันทร์-วันศุกร์ จึงมีเวลาร่วมงานของชุมชนในวันเสาร์-อาทิตย์

บทบาทของนางในชุมชนที่ทำให้คนในชุมชนรู้จัก คือ การเป็นครูสอนเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพราะเด็กเมื่อเริ่มมาเรียนผู้ปกครองมาส่งในวันแรกๆ เด็กร้องไห้ นางคอยปลอบให้ เด็กไม่ร้องไห้ส่งกลับบ้าน พยายามโน้มน้าวและหาวิธีการที่ทำให้เด็กไม่กลัวการมาโรงเรียน จึงมีความสนิทสนมกับผู้ปกครองของเด็ก เวลาที่มีกิจกรรมหรืองานในชุมชนก็ได้ร่วมกิจกรรมกับผู้ปกครองของเด็ก

กรณีที่ 8 พี่แม่

พี่แม่อายุ 34 ปี สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีบุตรสาวจำนวน 2 คน โดยสมรสกับคนในชุมชนตะโหนด ดำรงตำแหน่งเป็นประธานกลุ่มสตรีอาสาพัฒนาชุมชน และสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลหมู่ที่ 11 ประกอบอาชีพทำสวนยางพารา มีฐานะครอบครัวปานกลาง ผ่านการอบรมเรื่องสิ่งแวดล้อม โดยการเชิญประชุมของชุมชนและหน่วยงานในพื้นที่ เช่น สำนักงานเทศบาลตำบลตะโหนด สำนักงานทรัพยากรจังหวัด เป็นต้น

พี่แม่เดิมนางเป็นชาวอำเภอบางแก้ว ย้ายมายังชุมชนตะโหนดตอนอายุ 9 ขวบ โดยบิดามารดาประกอบอาชีพทำสวนยางพารา บุตรสาวคนโตอายุประมาณ 12 ขวบ มีสภาพร่างกายไม่สมประกอบเพราะได้รับอุบัติเหตุพลัดตกจากบ้านซึ่งเป็นที่สูงตอนอายุ 3-4 ขวบ ทำให้มีผลต่อ

พัฒนาการการเรียนรู้ และพูดซ้ำกว่าเด็กวัยเดียวกัน คนเล็กอายุ 7 ขวบ กำลังเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดตะโหมด ดังนั้น ตนและสามีจะต้องคอยดูแลบุตรสาวคนโตเป็นพิเศษ เพราะสภาพความพิการของบุตรสาวก็ไม่ได้ขัดขวางการทำงานชุมชนของตน เพราะจะผลัดเปลี่ยนดูแลกับสามี ซึ่งไม่เคยขัดใจ และคอยให้กำลังใจในการทำงานพัฒนาชุมชนมาตลอด

พี่แมเริ่มเป็นอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) ของชุมชน หมู่ที่ 11 กรรมการกองทุนหมู่บ้าน กรรมการกลุ่มออมทรัพย์ และได้ก่อตั้งกลุ่มอาสาพัฒนาชุมชน นางจึงไม่มีปัญหาในการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนหรือของกลุ่ม เพราะเป็นคนที่มีความสมัครใจ และสามีก็ยินดีให้เข้าร่วมด้วย โดยตนจะเข้าร่วมโครงการกับหน่วยงานต่างๆ ที่เข้ามาพัฒนา และจัดโครงการแก่ชุมชนตะโหมด เช่น โครงการรณรงค์โรคเอดส์ของมูลนิธิรักภัยไทย การป้องกันยาเสพติดของหมู่บ้าน และลงสมัครสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลตอนปี 2543 ก็ได้รับการเลือกตั้ง และสมัยที่สองปี 2547

บทบาทของนางในชุมชนคือ เป็นผู้ประสานงานกับสมาชิกกลุ่มสตรีอาสาพัฒนาชุมชนหรือกลุ่มอื่น หากมีงานโครงการ หรือกิจกรรมที่ต้องร่วมดำเนินการในพื้นที่ของหมู่ที่ 11 และของชุมชนตะโหมด ส่วนบทบาทในกลุ่มสตรีอาสาพัฒนาชุมชน นางจะเป็นผู้รับยอดสั่งซื้อสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ในกลุ่ม เพื่อให้กลุ่มได้ผลิตสินค้าตามยอดที่สั่งมา เช่น ทำกล้วยฉาบแผ่น ข้าวหลาม ทูเรียนทอดกรอบ นางยังเป็นบุคคลที่คอยจัดการให้กลุ่มขับเคลื่อนไปโดยการหาลูกค้า ติดต่อประสานงาน คอยจัดการเรื่องการตลาด การออกร้านแสดงสินค้าและขายหากมีหน่วยงานติดต่อเข้ามาหรืองานแสดงสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์

กรณีที่ 9 ป้าณี

ป้าณีอายุ 52 ปี สำเร็จการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สมรสแล้วกับผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 11 มีบุตรสาว จำนวน 2 คน ดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกกลุ่มสตรีอาสาพัฒนาชุมชนบ้านนาส้อง ประกอบอาชีพทำสวนยางพาราฐานะครอบครัวปานกลาง และไม่เคยผ่านการฝึกอบรมหรือได้เรียนรู้เรื่องสิ่งแวดล้อม

นางได้ช่วยหาเสียงให้สามีตอนที่สมัครผู้ใหญ่บ้าน และบุตรสาวคนเล็กนางลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล มีผู้สมัครจำนวน 3 คน จะคัดเลือกให้เป็นสมาชิก อบต. เพียง 2 คน ดังนั้น นางจึงช่วยหาเสียงให้ โดยเดินตามบ้านของชาวบ้านในหมู่ที่ 11 จนได้รับการคัดเลือกเป็นสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล

กิจกรรมที่เข้าร่วมกับชุมชนทั้งในฐานะภรรยาผู้ใหญ่บ้าน และสมาชิกกลุ่ม โดยมีงานที่รับผิดชอบหลัก เช่น กิจกรรมการพัฒนาน้ำตกหม่อมจ้อย กิจกรรมของวัดตะโหมดหรืองาน

ประเพณี ซึ่งรับผิดชอบเป็นแม่ครัวทำอาหารของ หมู่ที่ 11 ในงานหรือกิจกรรมต่าง ๆ และเป็นฝ่ายประชาสัมพันธ์ของหมู่บ้าน เมื่อมีเรื่องต้องแจ้งให้ลูกบ้านทราบ การเข้าร่วมประชุมภายในชุมชน นางคอยทำหน้าที่ยกมือสนับสนุนหากใครมีความคิดดี เป็นประโยชน์ต่อชุมชน และสนับสนุนเต็มที่กับกิจกรรมที่จัดขึ้น

กรณีที่ 10 พี่พน

พี่พนอายุ 42 ปี สำเร็จการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สมรสแล้ว มีบุตร 4 คน ดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกกลุ่มสตรีอาสาพัฒนาชุมชน หมู่ที่ 12 ประกอบอาชีพทำสวนยางพารา ฐานะครอบครัวปานกลาง ไม่เคยผ่านการอบรม และรับรู้เรื่องเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมเลย

นางได้ย้ายเข้ามาอยู่ในชุมชนตะโหมด ตอนอายุ 12 ปี และสมรสแล้วกับคนในชุมชน เข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนด้วยความสมัครใจ ตั้งแต่ตอนเป็นสาว จนกระทั่งแต่งงาน สามีก็เข้าใจ และไม่ขัดข้องในการเข้าร่วมงานชุมชน

โดยตอนแรกที่เข้าร่วมอบรมหรือเป็นตัวแทนของชุมชน เพื่อนบ้านจะกล่าวหาว่านาง “ไปบ้าแล้ว ไปอ้อลื้อ” แต่พี่พนก็ไม่สนใจที่เพื่อนบ้านพูดกัน นางมีปัญหาเรื่องการอ่านหนังสือไม่คล่อง จึงไม่สามารถทำงานหรือเป็นผู้นำกลุ่มได้อย่างเต็มตัว เพราะเรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

พี่พนอยากทำงานเป็นตัวแทนของชุมชน คือ สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล หมู่ที่ 11 แต่ตอนนี้ขอเป็นผู้ทำงานในชุมชนก็พอใจ นางมีหลักการทำงานด้วยความจริงใจ สุจริต และจริงจังในงานที่รับผิดชอบ โดยทำงานประสานกันตลอดเวลาของผู้หญิงในกลุ่ม เพราะกลุ่มของตนเป็นกลุ่มเล็กๆ การทำงานกันคล่องตัวไม่มีเรื่องยุ่งยาก

กรณีที่ 11 พี่ขวัญ

พี่ขวัญอายุ 40 ปี สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)

ด้านคุณธรรม สมรสแล้ว มีบุตรชาย จำนวน 2 คน คนโตอายุ 7 ขวบ และคนเล็กอายุ 4 ขวบ สามีเป็นอาจารย์สอนที่โรงเรียนประชาบำรุงนางดำรงตำแหน่งเป็นผู้จัดการกลุ่มศิลปหัตถกรรมประดิษฐ์ และเป็นวิทยากรสอนเรื่องงานประดิษฐ์แก่โรงเรียนและผู้สนใจ อาชีพหลักจึงเป็นแม่บ้านฐานะทางครอบครัวร่ำรวย

นางเป็นชาวตะโหมดโดยกำเนิด มีความสนใจและคอยช่วยเหลืองานของชุมชนเกี่ยวกับการจัดดอกไม้สดในงานพิธีต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าเป็นงานศพของคนในชุมชน นางรับผิดชอบจัดดอกไม้หน้าศพให้โดยไม่ได้คิดมูลค่า

นางมีฝีมือในการทำดอกไม้ประดิษฐ์ โดยการนำดินวิทยาศาสตร์มาปั้นเป็นดอกกล้วยไม้ซึ่งเลียนแบบธรรมชาติที่อยู่ในป่า จึงเริ่มก่อตั้งกลุ่มศิลปหัตถกรรมประดิษฐ์ขึ้นในปี 2546 บทบาทของนางที่คนในชุมชนรู้จัก คือ การเป็นผู้จัดดอกไม้ในงานพิธี งานแต่งงานหรือในงานศพของคนในชุมชน และเป็นผู้ที่เริ่มนำวิธีการผูกผ้าในงานพิธีการ หรืองานสำคัญเข้ามาใช้ในชุมชน จนปัจจุบันจะมีการเผยแพร่การผูกผ้าให้แก่ผู้หญิงคนอื่นๆ

ตอนนี้ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมทั้งหมดของชุมชน เพราะสามีต้องทำงาน นางจึงรับผิดชอบงานบ้าน ดูแลบิดาและบุตร หากเป็นงานบุญในวัดก็จะทำอาหารไปวัดหรืองานประเพณีก็จะบริจาคเงินหรือสิ่งของ รวมถึงการจัดดอกไม้ให้ แต่ไม่ได้เข้าร่วมทำกิจกรรมในส่วนการร่วมคิดร่วมตัดสินใจในงานชุมชน เพราะต้องคอยรับผิดชอบงานในกลุ่มศิลปหัตถกรรม การทำงานกลุ่มก็เพิ่งมาทำอย่างจริงจัง ตอนบุตรชายคนเล็กเริ่มเข้าเรียนชั้นอนุบาล แต่ช่วงที่ตั้งครรภ์บุตรชายทั้ง 2 คนนั้น นางไม่มีเวลาสนใจงานชุมชนเลย ซึ่งงานกลุ่มนี้ก็ทำไปเรื่อยๆ โดยมีได้หวังกำไรเป็นเป้าหมายหลัก แต่เพราะความชอบในงานประดิษฐ์ รวมถึงทำให้ผู้หญิงในกลุ่มก็ได้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ โดยสามีมีส่วนช่วยงานกลุ่มโดยการหาวัสดุอุปกรณ์พวกไม้ทำกระถาง เศษไม้ โคนไม้ที่ตายซาก เพื่อนำมาขัดให้เกลี้ยง ลงน้ำยากันปลวก มด มอด และทาสี ตกแต่งเป็นถ้วยชด้นกล้วยไม้ หรือทำฉากประดับกล้วยไม้ให้สวยงาม ตลอดจนช่วยแต่งแต้ม ตกแต่งสีต้นของชิ้นงาน และสามีเป็นสมาชิกของกลุ่มด้วย

กรณีที่ 12 กุ้ง

กุ้งอายุ 32 ปี สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 สมรสแล้ว มีบุตรชาย จำนวน 3 คน อาศัยกับครอบครัวของสามี ดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกกลุ่มศิลปหัตถกรรมประดิษฐ์ ประกอบอาชีพทำสวนยางพารา ฐานะทางครอบครัวระดับปานกลาง ไม่เคยผ่านการอบรมเรียนรู้เรื่องสิ่งแวดล้อม

นางเป็นชาวจังหวัดชลบุรี ได้แต่งงานกับสามีซึ่งเป็นชาวตะโหนด ตอนอายุ 23 ปี โดยรู้จักกันตอนที่สามีได้ไปเรียนและทำงานที่กรุงเทพฯ หลังจากแต่งงานได้ประกอบอาชีพค้าขายที่จังหวัดชลบุรีพักหนึ่ง แล้วย้ายมาอยู่ที่ชุมชนตะโหนดราว ปี 2542 โดยตอนแรกนางขายของประมาณหนึ่งปี ก็เลิกไป หันมาทำสวนยางพารากับสามี เพราะยางพาราราคาดี เพื่อเลี้ยงบุตรชายทั้ง 3 คน โดยบุตรชายคนเล็กอายุ 3 ขวบ ได้ฝากแม่เลี้ยงไว้ที่จังหวัดชลบุรี นางจึงต้องไปเยี่ยมบุตรคนเล็ก 1-2 เดือนต่อครั้ง

ตอนแรกมาในชุมชนนั้น กุ้งจะไม่ชินกับคนในพื้นที่เรื่องภาษาพูดและการใช้ชีวิตของคนในชุมชน เพราะนางพูดภาษากลางแต่คนในตะโหนดใช้ภาษาถิ่นได้ แต่เมื่อได้มาอาศัยในชุมชน

ตั้งแต่ปี 2542 ก็เริ่มปรับตัวเข้ากับคนในชุมชน สามารถพูดฟังภาษาถิ่นได้รู้เรื่องและใช้ชีวิตเช่นคนในชุมชน

นางเริ่มเป็นสมาชิกของกลุ่มศิลปหัตถกรรมเพราะสนใจและชอบการทำงานประดิษฐ์ดอกไม้ ชอบทำงานฝีมือ การเย็บปักถักร้อย นางเห็นชิ้นงานดอกไม้ดินมีความสวยงาม น่าสนใจ จึงได้เข้ามาอบรมและร่วมกิจกรรมทุกครั้ง ประกอบกับได้ใช้เวลาว่างหลังจากการทำสวนยางพารา บุตรชายทั้งสองก็ไปโรงเรียน จึงมีเวลาเข้าอบรมอย่างเต็มที่ และพัฒนาฝีมือมาเรื่อย สามิเองก็ไม่ขัดใจเรื่องการทำงานดอกไม้ดิน ช่วยสนับสนุนโดยเป็นธุระเรื่องการรับบุตรชาย หลังจากเลิกเรียน นางไม่ได้เข้าร่วมงานในชุมชน เช่น งานวันสงกรานต์ และงานวันขึ้นปีใหม่ เพราะกลับไปจังหวัดชลบุรี เพื่อเยี่ยมแม่ และบุตรชายอีกคน

ส่วนกิจกรรมที่นางเข้าร่วมในชุมชนโดยผ่านทางกลุ่มศิลปหัตถกรรมประดิษฐ์ เช่น งานวันลอยกระทง ได้ประดิษฐ์กระทงเข้าร่วมประกวดทุกปี ดังนั้น นางไม่ได้เข้าร่วมและไม่มีเวลาสนใจในการประชุมของชุมชนเลย เพราะต้องทำสวนยางพาราสร้างฐานะและเลี้ยงดูบุตร งานของชุมชนจึงรับรู้บ้าง ไม่รับรู้บ้าง เพราะสนใจครอบครัว นอกจากนี้มีการเรียไรเงินทอดกฐินหรือทำบุญตามประเพณีก็ได้เข้าร่วม การที่นางเป็นผู้หญิงมาจากภายนอกชุมชน ทำให้บางครั้งนางก็ไม่ค่อยสนิทสนมกับใครมากนัก จึงช่วยงานสามิและงานกลุ่มมากกว่า การทำงานหรือการรับรู้งานในชุมชนจึงไม่ต่อเนื่อง

กรณีที่ 13 พี่วัน

พี่วัน เป็นชาวตะโหนดโดยกำเนิด อายุ 45 ปี สำเร็จการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีบุตรชายหญิงจำนวน 3 คน ดำรงตำแหน่งเป็นประธานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 9 ประกอบอาชีพการทำสวนยางพาราและทำสวนผลไม้ ฐานะทางครอบครัวปานกลาง ได้ผ่านการเรียนรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมมาหลายครั้ง เช่น การเข้าร่วมทดลองการประกาศพื้นที่เสี่ยงภัยกรมทรัพยากรธรณี โดยมีการซักซ้อมเหตุการณ์สมมุติ กรณีที่พื้นที่ตำบลตะโหนดเป็นพื้นที่เสี่ยงภัยต่อดินถล่ม หากมีเหตุการณ์จริงชาวบ้านจะได้เตรียมการรับสถานการณ์ได้กับสำนักงานทรัพยากรจังหวัดพัทลุงการร่วมอบรมด้านสิ่งแวดล้อมกับสำนักงานเทศบาลตำบลตะโหนด อำเภอ และจังหวัดพัทลุง การร่วมโครงการจัดทำร่างแผนแม่บทลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาซึ่งมีการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการในพื้นที่ตำบลตะโหนดจำนวนหลายครั้ง

พี่วันเล่าว่า สมัยเด็กชอบทำกิจกรรมในโรงเรียน ชอบการร้องการรำทำเพลง จนโตขึ้นก็ชอบทำกิจกรรมกับชุมชน นางเป็นคนขยันทำมาหากิน หลังจากแต่งงานเมื่อปี 2523 ได้ปลูกเรือนหอ และช่วยกันทำมาหากินกับสามิเพื่อสร้างครอบครัว

กิจกรรมที่นางทำในชุมชนคือ การประชาสัมพันธ์ให้คนในชุมชนทราบถึงข่าวสารของการประชุมหรือเชิญชาวบ้านให้เข้าร่วมกิจกรรม โดยการบอกกล่าวให้เพื่อนบ้านทราบ

นางเล่าว่าปัญหาในตอนแรกที่เข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน คือ สามีห้ามมิให้เข้าร่วมงานชุมชน แต่ตนก็ยังคือแพ่งที่จะทำกิจกรรมชุมชน จนสามีก็ไม่ขัดใจ เพราะเห็นว่าสิ่งที่ทำเป็นสิ่งที่ถูกต้องและดีงาม ตลอดจนคนในชุมชนก็ให้การยอมรับนับถือ

ปัจจุบันนางก็ทำหน้าที่ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านมาเป็นเวลา 18 ปีแล้ว โดยหน้าที่ที่รับผิดชอบหลัก คือ การบอกข่าวสารให้ชาวบ้านในหมู่ที่ 9 ทราบ เมื่อมีงานหรือโครงการใดของหมู่บ้าน

กรณีที่ 14 ป่าพัน

ป่าพันอายุ 55 ปี สำเร็จการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีบุตรชายหญิงจำนวน 3 คน ดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต หมู่ที่ 9 และเป็นอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) ประกอบอาชีพทำสวนยางพารา ฐานะครอบครัวปานกลาง และผ่านการเรียนรู้เรื่องสิ่งแวดล้อม โดยได้ร่วมประชุมการจัดตั้งป่าของชุมชนที่หมู่ที่ 9 บ้านป่าพง

นางเป็นชาวตะโหมดโดยกำเนิด หลังจากแต่งงานปี 2510 ก็ได้เชิญชวนเพื่อนบ้านมาจัดตั้งกลุ่ม เช่น ภรรยาผู้ใหญ่บ้าน และอีกหลายคน เพื่อทำกลุ่มแม่บ้านเพื่อการผลิต แต่ไม่ประสบผลสำเร็จก็เลิกกันไป

นางเริ่มเข้ามาทำงานในกิจกรรมการพัฒนาของชุมชนอย่างจริงจัง ตอนบุตรชายคนเล็กอายุ 7 ขวบ (เริ่มเข้าโรงเรียน) และเป็นผู้หญิงรุ่นแรกที่เริ่มเข้าโครงการทำหมันของรัฐบาล ซึ่งขณะนั้นผู้หญิงหลายคนกลัวว่าทำหมันแล้วมีปัญหาสุขภาพ

การเข้าร่วมงานในชุมชน ทำให้นางได้รับความสบายใจ ไม่มีปัญหาภายในครอบครัว จนต่อมา เมื่อสามีเริ่มเข้ามาร่วมงานกับชุมชนในช่วงหลัง ปี 2542 ทำให้นางจำเป็นต้องคอยดูแลและจัดการเรื่องภายในบ้าน โดยสามีสนใจเข้าร่วมกิจกรรมของป่าชุมชน เพราะเคยมีประสบการณ์การอยู่กับป่ามานานตั้งแต่สมัยหนุ่มๆ และอยากให้มีพื้นที่ป่าภายในชุมชนตะโหมดได้คงอยู่เพื่อคนรุ่นหลัง การทำงานอะไรหรือกิจกรรมใด นางจะปรึกษาหารือกับสามีเสมอ เพื่อจะไม่มีปัญหาเกิดขึ้น และตัดสินใจร่วมกัน

กรณีที่ 15 พี่รัก

พี่รักอายุ 40 ปี สำเร็จการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สมรสแล้ว แต่แยกทางกับสามีและออกเรือนอยู่ลำพัง ดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตประกอบอาชีพตัดเย็บเสื้อผ้า ฐานะครอบครัวปานกลาง ไม่เคยผ่านการเรียนรู้หรืออบรมเรื่องสิ่งแวดล้อม

นางจะประกอบอาชีพตัดเย็บเสื้อผ้าเพียงอย่างเดียว หากมีเวลาว่างก็เข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนบ้าง เช่น วันปีใหม่จะเข้าร่วมพิธีทำบุญ ตักบาตร หรือร่วมแห่เทียนวันเข้าพรรษา การประชุมของหมู่บ้าน กิจกรรมการวิ่งฟันรันของสถานาวัดในโอกาสวันแม่แห่งชาติที่ได้รับเหรียญด้วย นอกจากนี้ในกิจกรรมการพัฒนาชุมชน เช่น ช่วยทำถนน ปลุกต้นไม้สองข้างทางหรือการอบรมของหน่วยงานสาธารณสุข การฝึกทำอาหาร เป็นต้น เพราะนางมีความชอบงานพวกนี้

ส่วนกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมของชุมชนทั้งเรื่องป่าของชุมชน การทำธนาคารน้ำหรือการศึกษาดูงาน การฝึกอบรมด้านนี้นางไม่ได้เข้าร่วม เพราะไม่มีเวลาว่าง ส่วนใหญ่จะคิดทำงานเย็บผ้า แต่ช่วยบริจาคเงิน หรือสิ่งของ เช่น อาหารกระป๋อง ปลา ข้าวสาร แก้วแทนที่จัดตั้งป่าชุมชน บทบาทนางในชุมชนตะโหมดตอนนี้ ยังไม่มีบทบาทเด่นชัดมาก เพราะไม่ได้เข้าไปร่วมช่วยงานอย่างเต็มตัวผู้อื่น เพราะนางจำเป็นต้องเย็บเสื้อผ้า แต่หากกิจกรรมใดเป็นการไปอบรม ดูงานนอกสถานที่นางจะชอบเข้าร่วม เพราะจะได้ไปเที่ยวด้วย โดยอาจหยุดงานตัดเย็บเสื้อผ้า เหมือนได้พักผ่อนจากงานประจำด้วย

ภาคผนวก ง

ภาพประกอบภาคผนวก

ผู้วิจัยรวบรวมภาพการทำกิจกรรมในชุมชนทั้งก่อนและระหว่างการทำวิจัย
นำเสนอภาพประกอบ ดังต่อไปนี้

ภาพประกอบภาคผนวก 1	สภาพพื้นที่ของชุมชนตะโหมด
ภาพประกอบภาคผนวก 2	การมีส่วนร่วมของผู้หญิงกลุ่มพัฒนาชุมชนผ่านกิจกรรม โครงการ และงานของชุมชน
ภาพประกอบภาคผนวก 3	กิจกรรมการจัดการสิ่งแวดล้อมทางสังคมของชุมชนตะโหมด
ภาพประกอบภาคผนวก 4	กระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน
ภาพประกอบภาคผนวก 5	รูปแบบการทำงานของหญิงและชายในชุมชนตะโหมด

ภาพประกอบภาคผนวก 1 สภาพพื้นที่ของชุมชนตะโหมด

สภาพพื้นที่บริเวณเขาหัวช้าง

สภาพทั่วไปของแม่น้ำลำคลองในชุมชนตะโหมด

ภาพประกอบภาคผนวก 2 การมีส่วนร่วมของผู้หญิงกลุ่มพัฒนาชุมชนผ่านกิจกรรม
โครงการและงานของชุมชน

การจัดเตรียมอาหารของผู้หญิงกลุ่มพัฒนาชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ

หน้าที่ ความรับผิดชอบของผู้หญิงกลุ่มพัฒนาชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมทางสังคม

ประกอบภาคผนวก 3 กิจกรรมการจัดการสิ่งแวดล้อมทางสังคมของชุมชนตะโหนด

การทำบุญในพิธีสองศาสนา ระหว่างชาวไทยพุทธและมุสลิม

กิจกรรมงานวันแม่แห่งชาติ 12 สิงหาคม 2549 ของชุมชนตะโหนด

ภาคผนวก 4 กระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชนตะโหมด

การเรียนรู้การแกะสลักของสถลสถานวัดร่วมกับมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ป่าชุมชนเขาหัวช้างเป็นแหล่งเรียนรู้ของเด็ก เยาวชนในชุมชนตะโหมด

ภาพประกอบภาคผนวก 5 รูปแบบการทำงานของหญิงและชายในชุมชนตะโหมด

การเตรียมงานก่อนถึงวันสงกรานต์ย้อนวิถีชีวิต ครั้งที่ 3 (13 เมษายน 2549)

การร่วมปรึษาหารือกันระหว่างผู้หญิงและผู้ชายในกลุ่มเกษตรกรทำนาตะโหมด
เรื่องหน้าที่ความรับผิดชอบในกิจกรรมวันสงกรานต์ย้อนวิถีชีวิต